

*Liviu-Marius MITE**

Incriminairea și dezincriminairea homosexualității. Articolul 200 din Codul penal românesc¹

Contextul: parteneriatul civil și căsătoriile între persoanele gay

Anul 2015 a fost un an important pentru evoluția drepturilor persoanelor homosexuale în lume, implicând jurisprudență și măsuri legislative în domeniul căsătoriei și parteneriatul civil. Progresele nu se regăsesc în cazul românesc. Subiectul parteneriatului civil dintre cuplurile de același sex, în România, fusese adus în discuție încă din 2013, odată cu încercarea de revizuire a Constituției. Un număr de deputați liberali propuseseră schimbarea definiției familiei în Constituție, ca uniune „între un bărbat și o femeie”, inițiativă care a generat o largă dezbateră publică.

În luna martie 2015, Parlamentul European a votat în favoarea unui raport anual privind drepturile omului, al italianului Pier Antonio Panzeri, care recomanda statelor membre, printre altele, să „ia act de legalizarea căsătoriilor sau a uniunilor civile între persoanele de același sex” și încuraja „instituțiile Uniunii Europene și statele membre să contribuie în continuare la reflecțiile asupra recunoașterii căsătoriilor între persoanele de același sex sau a parteneriatului civil între persoanele de același sex ca o problemă politică, socială și de drept civil”². Ulterior, în luna mai, cetățenii irlandezi au decis prin referendum, cu o largă majoritate, să recunoască pentru persoanele LGBT dreptul de a se căsători, iar în luna iunie, Curtea Supremă a Statelor Unite a legalizat căsătoriile între persoanele de același sex în întreaga Federație. Articolul a fost introdus în Constituția Americană, iar Curtea Supremă a decis că cele 14 state care refuzau să accepte uniunea între persoanele de același sex să fie obligate să le căsătorească și să recunoască mariajul dacă acesta a fost oficiat în alte state.

Curtea Europeană a Drepturilor Omului a acceptat o plângere formulată de trei cupluri de homosexuali împotriva statului italian; petenții au susținut în fața judecătorilor CEDO că statul italian a încălcat art. 8 al Convenției europene pentru drepturile omului (dreptul la viață privată și dreptul la familie) și art. 14 (interdicția de a discrimina), corelat cu art. 12 (dreptul la căsătorie). În hotărârea sa, Curtea Europeană a susținut că decizia de interzicere a uniunilor între persoanele de același sex reprezintă o încălcare a drepturilor fundamentale ale omului. Jurisprudența CEDO obligă toate statele membre ale Uniunii Europene, inclusiv România, să respecte argumentele Curții.

* Școala Națională de Studii Politice și Administrative

E-mail: mitemarius@gmail.com

¹ Autorul mulțumește Prof. Gabriel Andreescu pentru coordonarea documentării și pentru sprijinul dat în elaborarea acestui text.

² Site-ul Parlamentului European, Comisia pentru afaceri externe, Raportor Cristian Dan Preda (<http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?type=REPORT&reference=A8-2015-0344&format=XML&language=Ro>), link consultat pe data de 10.04.2016.

În luna decembrie Grecia a adoptat o lege care permite încheierea unor parteneriate civile între persoane de același sex, în pofida protestelor și opoziției unor partide politice și ale Bisericii Ortodoxe.

Deputatul independent, Remus Cernea, a introdus în dezbaterea parlamentară, în anul 2013, tema parteneriatului civil, iar în decembrie 2014, a depus un proiect de act normativ privind reglementarea parteneriatului civil³. Textul legii nu se adresează în mod specific persoanelor cu orientare sexuală diferită de heterosexualitate, dar și acestea beneficiază de prevederile sale. Persoanele care trăiesc în uniuni consensuale, indiferent de orientare, se bucură de reglementările privind proprietatea, sănătatea, creditele bancare, achizițiile de bunuri specifice căsătoriților.

Conform proiectului, parteneriatul civil este „un contract încheiat fără niciun fel de discriminare, între două persoane care decid să conviețuiască în baza afecțiunii, respectului și sprijinului reciproc și a egalității în drepturi”⁴, iar acest contract „se încheie în formă autentică, se semnează de cei doi parteneri în fața notarului public din circumscripția Curții de Apel pe raza localității în care cel puțin unul din cei doi parteneri își are domiciliul sau reședința și se înregistrează într-un registru special numit «Registru pentru evidența parteneriatelor civile», ținut la notarul public respectiv”⁵. Acesta „va comunica noul parteneriat civil Uniunii Naționale a Notarilor Publici din România pentru înscrierea în «Registrul național de evidență a parteneriatelor civile»”⁶.

Potrivit proiectului de lege, un parteneriat civil se poate încheia dacă partenerii au cel puțin 18 ani împliniți, cel puțin unul dintre parteneri este cetățean român sau este cetățean străin sau apatrid cu domiciliul în România și niciunul dintre parteneri nu este căsătorit sau parte într-un alt parteneriat civil⁷.

Condițiile în care parteneriatul civil nu se poate încheia între doi parteneri includ: cei doi sunt rude în linie dreaptă sau în linie colaterală până la cel de-al patrulea grad inclusiv; între cel care adoptă sau ascendenții lui, pe de o parte, și cel adoptat sau copiii acestuia, pe de altă parte, între copiii celui care adoptă, pe de o parte, și cel adoptat sau copiii acestuia, pe de altă parte; între tutorele și persoana minoră care se află sub tutela sa; pentru alineatul mintal, debilul mintal, precum și pentru cel care este temporar lipsit de facultățile mintale, cât timp nu are discernământul faptelor sale⁸.

Proiectul de lege enumeră și condițiile în care parteneriatul civil poate înceta: prin decesul sau declararea judecătorească a morții unuia dintre parteneri, prin acordul comun al celor doi parteneri, în termen de 30 de zile de la data comunicării deciziei unilaterale a unuia dintre parteneri privind încetarea parteneriatului, precum și la data încheierii căsătoriei între cei doi parteneri civili. La încetarea parteneriatului civil și, dacă este cazul, cei doi parteneri vor

³ Site-ul Parlamentul României – SENAT, Propunere legislativă privind reglementarea parteneriatului civil (<https://www.senat.ro/legis/lista.aspx?cod=18567>), (propunere respinsă de ambele Camere), link consultat la data de 10.04.2016.

⁴ Site-ul Camerei Deputaților, secțiunea Proiecte legislative (<http://www.cdep.ro/proiecte/2015/300/40/0/pl414.pdf>), link consultat la data de 13.04.2016.

⁵ Ibidem.

⁶ Ibidem.

⁷ Ibidem.

⁸ Ibidem.

decide de comun acord situația copiilor născuți pe durata parteneriatului, iar dacă nu ajung la o decizie comună va hotărî instanța judecătorească.

Propunerea legislativă a primit aviz favorabil de la Comisia pentru egalitate de șanse între femei și bărbați din Senat și de la Consiliul Legislativ. Ca primă Cameră sesizată, plenul Senatului a respins la 31 martie 2015 inițiativa legislativă cu 48 de voturi împotriva, 8 voturi pentru și 3 abțineri⁹. În cadrul dezbaterii din plen, au fost înregistrate 6 luări de cuvânt, dintre care 3 pentru și 3 împotriva¹⁰.

În Camera Deputaților, for decizional în cazul acestei inițiative legislative, propunerea privind reglementarea parteneriatului civil a primit aviz favorabil de la Consiliul Legislativ și de la Comisia pentru muncă, dar aviz negativ de la toate celelalte comisii, inclusiv de la Comisia pentru Drepturile Omului, în plen fiind înregistrate doar 6 intervenții, dintre care 2 ale inițiatorului, Remus Cernea, celelalte 4 fiind împotriva inițiativei legislative.

Astfel, Camera Deputaților a respins proiectul de lege care reglementează parteneriatul civil cu 292 de voturi pentru, o abținere și 2 voturi împotriva¹¹, chiar dacă decizia CEDO era formulată și trebuia să se țină cont de acesta la luarea deciziei în plen.

Această opoziție a forului suprem la proiectul privind reglementarea parteneriatului civil are explicații ce țin de contextul politic actual, dar și de o tradiție de problemă. O trecere în revistă prevederilor din codurile penale românești privitoare la homosexualitate este utilă.

Codurile penale din 1864 și din 1936

Codul penal al României moderne din 1864, promulgat de Alexandru Ioan Cuza, a avut ca model codurile franceze și prusace. Nu existau pedepse speciale pentru acte homosexuale. Infranciunile contra vieții sexuale erau cuprinse de la art. 263 la art. 268, care catalogau violul drept „atentat contra pudorii cu violență”¹² și aveau în vedere și actele de homosexualitate și alte perversiuni sexuale violente. Nu existau diferențe între tratamentul relațiilor heterosexuale și al celor homosexuale¹³.

Secțiunea a V-a din Codul penal începea cu noțiunea „a fi contra pudorii”, art. 262-266, și continua cu art. de la 267 la 271 dedicate bunelor moravuri. Dispozițiile penale incriminau următoarele situații:

- victima nu avea vârsta de 15 ani împliniți [alin. (2) al art. 264];
- între cel care făptuiește fapta și victimă existau raporturi de rudenie sau persoane cu autoritate asupra victimei: institutori, preoți, stăpâni, călugări (art. 265);
- violul era comis de mai multe persoane (art. 265);
- decesul victimei în urma violului, în acest caz, se pedepsea cu închisoarea pe viață (art. 266).

Printre infracțiunile care încălcau bunele moravuri erau incluse:

- corupția sexuală (art. 267);

⁹ Site-ul Parlamentul României – SENAT, Propunere legislativă privind reglementarea parteneriatului civil (<https://www.senat.ro/legis/lista.aspx?cod=18567>), (propunere respinsă de ambele Camere), link consultat la data de 10.04.2016.

¹⁰ Ibidem.

¹¹ Ibidem.

¹² I.N. Flocă, Din istoria dreptului românesc, Sibiu, 1993, p. 128.

¹³ Ibidem.

- adulterul (art. 269);
- bigamia (art. 271).

La sfârșitul secolului XIX, în Transilvania se aplicau prevederile Codului penal numit „ardelenesc”. Incriminarea relațiilor sexuale între bărbați era prevăzută la art. 242. Acest Cod nu era drastic, deoarece erau pedepsite doar actele produse prin violență sau amenințări, mai exact violul. Citez: „Art. 242: Constituie crimă de acte impudice nefirești, care se pedepsește cu recluziunea până la cinci ani, când asemenea acte se săvârșesc între bărbați, prin violență sau amenințări, iar dacă crima a pricinuit moartea părții vătămate, cu temnița grea pe viață”. Precizez faptul că această legislație ardelenescă/maghiară se aplică din anul 1878¹⁴.

După formarea României Mari, în 1918, în noul stat era pus în aplicare Codul lui Cuza din 1894, dar în Ardeal rămâne valabilă reglementarea veche. Într-o primă perioadă, situația este cea enunțată de juristul Vasile Dongoroz: „Codul nostru penal actual a urmat sistemul Codului francez, adică actele sexuale contra naturii sunt din punct de vedere penal sancționate în aceleași situațiuni când devin pedepsibile și relațiile sexuale normale. Așadar, numai atunci când se constată ca atare că actele au fost săvârșite cu violență (art. 263 C.pen.) sau în așa chip încât s-a adus un ultragiu public contra pudoarei (art. 262 C.pen.), ele vor cădea sub rigurile legii penale”¹⁵.

Codul penal din 1864 a rămas valabil aproximativ 75 de ani, până în anul 1936, atunci când a fost adoptat noul Cod penal, intrat în vigoare în 1937.

Acesta a reclasificat infracțiunile sexuale. Secțiunea aferentă Titlului 11 al Codului Penal a fost împărțită în două categorii: „Infracțiunile contra pudoarei” – art. de la 419-428 care tratau seducția, pedofilia, violul – și „Infracțiunile contra bunelor moravuri”, în care erau incluse infracțiuni comise împotriva unor indivizi singulari, importante prin impactul acestora în sfera publică¹⁶. Săvârșirea gesturilor obscene sau „ațățarea la prostituție” erau considerate ca fiind imorale, întrucât aduceau atingere sferei publice. Apare art. 431 privitor la „infracțiunile contra bunelor moravuri” care inculpă „actele de perversiune sexuală săvârșite între bărbați sau între femei, dacă provoacă scandal public cu închisoare de la 6 luni la 2 ani”¹⁷.

O problemă a acestui Cod era ambiguitatea conferită de limba română și lipsa certitudinii, deoarece obiectul infracțiunii nu erau descris concret. Prevederile Codului penal făceau referire la „acte impudice nefirești” sau „impudicitate în contra naturii: a) cu animale și b) cu persoane de același sex”¹⁸. În prima versiune a Codului fusese folosit cuvântul „homosexual”. Acesta era la origine un neologism și definiția sa nu era tocmai cunoscută legiuitorului, fiind ulterior scos pentru că nu reglementa relațiile dintre reprezentantele sexului feminin, ci doar între reprezentanți ai sexului masculin¹⁹. Aceste situații reprezentau inversiune sexuală. Prin art. 431 se puteau pune sub acuzație și acte heterosexuale de natură sexuală.

Prin noul Cod penal, parlamentarii au încercat să distingă sistematic între comportamente sexuale. Inversiunea sexuală era înțeleasă drept homosexualitate. Astfel, România interbelică

¹⁴ *V. Dongoroz*, Articol despre Pederastie, în *Curierul Judiciar* nr. 6/1930.

¹⁵ *Ibidem*.

¹⁶ *V. Hanga*, *Istoria dreptului românesc*, vol. I, Ed. Academiei Republicii Socialiste România, București, 1980, p. 71.

¹⁷ *Ibidem*.

¹⁸ *Ibidem*.

¹⁹ *B. Berceanu*, *Dreptul și limba. Știința dreptului și lingvistica. Succinte considerații teoretice și aplicative*, în *Studii și cercetări juridice*, XXVI, nr. 3/1981, p. 251.

a urmat procesul în desfășurare din Europa occidentală, acela de a pune în evidență tipuri de comportamente sexuale sau „sexualități” și de a identifica, clasifica și defini anumite acte sexuale. La finalul acestui proces se putea identifica, cataloga și defini identitatea unei persoane și a grupurilor de indivizi care împărtășeau aceeași orientare. Concomitent se asigura încadrarea legală și medicală²⁰. La nivel european, legiferarea comportamentelor sexuale a fost rezultatul unei interacțiuni complexe între oamenii de drept, politicieni și oamenii de știință²¹.

Art. 200 C.pen.

Unul dintre semnele de întrebare care a persistat în timp de la adoptarea Codului Penal din 1936 a fost delimitarea vieții private a persoanei de sfera publică. O temă conexasă era definirea unor aspecte ale sexualității, astfel încât actele sexuale categorisite anterior să fie ușor de înțeles în termeni juridici. Sintagma „inversiune sexuală” era ambiguă și nu avea un sinonim contextual în limba română care să fie accesibil cel puțin parlamentarilor.

Timp de mai bine de 40 de ani, Codul penal nu a fost revizuit. În anii regimului comunist, drepturile persoanelor homosexuale nu au mai putut fi dezbătute în societate. Marea Adunare Națională a Republicii Socialiste Române a revizuit Codul Penal din 1936 în anul 1968. În noul Cod, capitolul „Infrațiunile privitoare la viața sexuală” era inclus într-o secțiune mai largă, denumită „Infrațiunile contra persoanei”.

Fostul art. 431 incriminase „relațiile sexuale nefirești” sub denumirea de „acte de inversiune sexuală”. Noul Cod pedepsea aceleași fapte sub denumirea de „relații sexuale între persoane de același sex”, sancționând totodată și actele de îndemnare sau ademenire a unei persoane în vederea practicării acestor relații (prozeletism)²².

Alin. (1) al art. 200 C.pen. incrimina relațiile sexuale între persoane de același sex comise fără violență și consimțite: „relațiile sexuale între persoane de același sex se pedepsesc cu închisoare de la unu la cinci ani”²³. Legiuitorul nu a mai cerut ca relațiile homosexuale să provoace scandal public. Relațiile sexuale comise de persoane de același sex erau interpretate ca perversiune sexuală și catalogate cu titlul „inversiuni sexuale”²⁴.

Art. 201 alin. (3) C.pen. făcea trimitere la art. 200 pentru stabilirea sferei actelor de perversiune sexuală, contravenind normelor logice de formulare a unei definiții: genul proxim era nedeterminat (art. 200 C.pen.), iar diferența specifică incertă, astfel că nu se puteau stabili acele note esențiale care individualizează conținutul unei noțiuni²⁵.

²⁰ Ibidem.

²¹ Ibidem.

²² C. Lupe, Evoluția istorică a reglementării răspunderii penale pentru infrațiunile privitoare la viața sexuală pe teritoriul românesc, în Revista Drept, Annales Universitatis Apulensis, Series Jurisprudență nr.10/2009, p. 49.

²³ Codul penal din 1968, Titlul II – Infrațiuni Contra Persoanei, Capitolul III – Infrațiuni privitoare la viața sexuală (B.Of. nr. 79-79 bis din 21 iunie 1968); republicat în B.Of. nr. 55-56 din 23 aprilie 1973; republicat în M.Of. nr. 65 din 16 aprilie 1997, în temeiul art. III din Legea nr. 140/1996 (M.Of. nr. 289 din 14 noiembrie 1996).

²⁴ T. Vasiliu, D. Pavel, G. Antoniu, D. Lucinescu, V. Papadopol, V. Rămureanu, Codul penal al R.S.R. comentat și adnotat, vol. I, Ed. Științifică, București, 1975, p. 215.

²⁵ (<http://www.juridice.ro/46731/definire-acte-perversiune-sexuala-viol.html>), link consultat la data de 10.02.2015.

Corupția sexuală a fost incriminată în Codul penal din 1968 la art. 202. În vechiul Cod fusese catalogată ca infracțiune contra bunelor moravuri, precum actele obscene comise în public [art. 429, alin. (1)] și actele de același fel săvârșite în fața unui minor indiferent de același sex. Actele comise în fața unui minor de același sex sau de sex opus intrau în categoria infracțiunilor contra vieții sexuale a persoanelor, iar cele obscene săvârșite în public, drept infracțiuni de ultraj contra bunelor moravuri și tulburarea liniștii publice²⁶.

Art. 203 C.pen. a legiferat infracțiunea de incest. În Codul penal anterior era admis că incestul poate avea natură homosexuală.

Art. 200 C.pen. a fost folosit împotriva persoanelor homosexuale care incomodau autoritățile comuniste sau pentru a le șantaja în scopuri de poliție politică. El impunea o interdicție generală a activității sexuale private între adulții de același sex, împiedicând evoluția la nivel public a înțelegerii identităților ne-heterosexuale²⁷. După anul 1989 și căderea violentă a regimului comunist s-a renunțat la legile ce vizau viața privată, mai puțin art. 200.

La începutul anului 1994, Plenul Senatului român a inițiat „completarea” legislației discriminatorii prin modificarea și adăugarea la ultimul alineat al art. 200 a următoarei formulări: „Ispitirea sau seducerea unei persoane cu scopul de a comite faptele prevăzute în alineatele de mai sus, precum și propaganda, asocierea sau orice alte acte de prozelitism, menite să aibă același efect, se pedepsește cu 1 la 5 ani de închisoare”²⁸.

Această dispoziție afecta libertățile de exprimare și de asociere ale persoanelor homosexuale, garantate la nivel de principiu în noua Constituție română și de instrumente internaționale pe care România le semnase și ratificase după anul 1990. La sfârșitul anului 1994, în Plenul Camerei Deputaților s-a decis menținerea ultimei formulări a art. 200, deși Consiliul Europei făcuse presiune pentru a nu se întâmpla acest lucru.

La o săptămână de la dezbaterea din Cameră, deputații au decis să revizuiască ultimul paragraf al art. 200 pe care îl votaseră, ca urmare a unei campanii inițiate de grupurile pentru drepturile omului din țară și din afara granițelor. A fost adoptată o versiune mai puțin vagă a paragrafului și oarecum mai liberală: „relații de același sex, săvârșite în public sau care duc la dizolvarea și perturbarea liniștii publice, se pedepsesc cu închisoarea de la 1 la 5 ani”²⁹. La puțin timp, în urma unui proces, Curtea Constituțională a decis că legea care interzice relațiile homosexuale între adulți este neconstituțională³⁰.

La un an de la solicitarea de către România de a fi primită ca membru în Uniunea Europeană, făcută la 22 iunie 1995, și în urma presiunilor internaționale, art. 200 este modificat.

²⁶ Codul penal din 1968, Titlul II – Infracțiuni Contra Persoanei, Capitolul III – Infracțiuni privitoare la viața sexuală (B.Of. nr. 79-79 bis din 21 iunie 1968); republicat în B.Of. nr. 55-56 din 23 aprilie 1973; republicat în M.Of. nr. 65 din 16 aprilie 1997, în temeiul art. III din Legea nr. 140/1996 (M.Of. nr. 289 din 14 noiembrie 1996) art. 202, alin. (1).

²⁷ T. Vasiliu, D. Pavel, G. Antoniu, D. Lucinescu, V. Papadopol, V. Rămureanu, op. cit., 1975, p. 221.

²⁸ Codul penal din 1968, Titlul I – Infracțiuni Contra Persoanei, Capitolul III – Infracțiuni privitoare la viața sexuală, (B.Of. nr. 79-79 bis din 21 iunie 1968); republicat în B.Of. nr. 55-56 din 23 aprilie 1973; republicat în M.Of. nr. 65 din 16 aprilie 1997, în temeiul art. III din Legea nr. 140/1996, (M.Of. nr. 289 din 14 noiembrie 1996), art. 200.

²⁹ Ibidem.

³⁰ Decizia nr. 81/15.07.1994 privind soluționarea excepției de neconstituționalitate a alin. (2) al art. 200 din Codul penal, link disponibil pe site-ul Camerei Deputaților – Parlamentul României (http://www.cdep.ro/pls/legis/legis_pck.htp_act?id=5203), link accesat pe data de 15.02.2015.

Art. 201 a fost modificat prin art. 1 pct. 82 din Legea nr. 140/1996 pentru modificarea și completarea Codului penal. Expresia „săvârșirea actelor de perversiune sexuală care au produs scandal public se pedepsește (...)” a fost înlocuită cu propoziția: „actele de perversiune sexuală săvârșite în public sau dacă au produs scandal public se pedepsesc (...)”³¹.

După începerea negocierilor de aderare la Uniunea Europeană, la 15 februarie 2000, România a trebuit să demonstreze că a înregistrat progrese cu armonizarea legislației interne cu legislația europeană, inclusiv în domeniul drepturilor minorităților de orientare sexuală. Executivul adoptat O.U.G. nr. 89/2001 pentru modificarea și completarea unor dispoziții din Codul penal referitoare la infracțiunile contra vieții sexuale³² care, prin art. I pct. 1 și 2, a reformulat și completat elementul material al infracțiunii prevăzute de art. 197 C.pen. Propoziției „actul sexual de orice natură” i s-a adăugat enunțul: „cu o persoană de sex diferit sau de același sex” (anexa 56). Pct. 3 al aceleiași O.U.G. a abrogat art. 200 C.pen.³³ Astfel, relațiile sexuale între persoane de același sex au fost dezincriminate³⁴.

În același timp, datorită abrogării art. 200 C.pen., a fost modificat și art. 197 alin. (1), (2), (3): „constituie viol actul sexual de orice natură cu o persoană de sex diferit sau de același sex (*subl.ns.*), prin constrângerea acestuia sau profitând de imposibilitatea ei de a se apăra sau de a-și exprima dorința”. G. Mateuț susține în lucrarea sa că, în conformitate cu doctrina, nu era nevoie de această precizare, în cadrul aceleiași interpretări putându-se înțelege, din modificarea art. 197 C.pen. prin Legea nr. 197/2000, că atât subiectul activ, cât și cel pasiv al infracțiunii de viol poate să fie orice persoană de orice sex³⁵.

Prin această nouă definiție a violului, legiuitorul a înlăturat orice formă de discriminare. În plus, definiția este corelată cu exigențele art. 8 din Convenția europeană a drepturilor omului, care face referire la tratamentul nediferențiat al relațiilor homosexuale și al celor heterosexuale³⁶.

Elementul material al infracțiunii de viol, din art. 197 alin. (1) C.pen., este reprezentat de raportul sexual prin constrângere între persoane de sex diferit ori de același sex, iar cel al infracțiunii de perversiuni sexuale, din cadrul art. 201, îl constituie orice alte acte în legătură cu viața sexuală, altele decât raportul sexual heterosexual sau homosexual. Cele două infracțiuni au devenit autonome³⁷. Rămâne dificultatea de interpretare a construcției „act sexual, de orice natură”, deoarece are un caracter vast, precum și lipsa, în lege, a definirii noțiunii de perversiuni sexuale, din textul art. 201.

În Nota de fundamentare a O.U.G. nr. 89/2001 s-a argumentat în felul următor: „Pentru a elimina orice discriminare pe criterii de orientare sexuală, proiectul de ordonanță de urgență abrogă art. 200 din Codul penal care incriminează relațiile sexuale între persoane de același

³¹ Legea nr. 140/1996 pentru modificarea și completarea Codului penal (M.Of. nr. 289 din 14 noiembrie 1996).

³² Adoptată prin Legea nr. 61/2002.

³³ *V. Nachescu*, *Hierarchies of Difference: National Identity, Gay and Lesbian Rights, and the Church in Postcommunist Romania*, în *Sexuality and Gender in Postcommunist Eastern Europe and Russia*, The Haworth Press, NY Binghamton, p. 74.

³⁴ *E. Cernea, E. Molcuț*, *Istoria Statului și Dreptului românesc*, Ed. Casa de Editură și Presă „Șansa” SRL, București, 1991, p. 256.

³⁵ *G. Mateuț*, *Consecințele abrogării art. 200 din Codul penal*, în *Dreptul nr. 11/2002*, p. 148.

³⁶ *V. Hanga*, *Istoria dreptului românesc*, Ed. Academiei R.S.R., București, 1980, p. 89.

³⁷ *Ibidem*.

sex, săvârșite în public sau dacă au produs scandal public [alin. (1)], îndemnarea sau ademenirea unei persoane în vederea practicării de relații sexuale între persoane de același sex, precum și propaganda ori asocierea sau orice acte de prozelitism săvârșite în același scop [alin. (5)] și prevede totodată unele agravante privind minorii [alin. (2)], ca și relațiile sexuale cu o persoană de același sex săvârșite prin constrângere sau violență [alin. (3) și (4)]. Întrucât prevederile din alin. (2)-(4) ale art. 200 privesc fapte deosebit de grave, care sunt încriminate în toate codurile penale ale statelor europene și pentru ca abrogarea art. 200 să nu ducă la interpretarea că au fost dezincriminate și faptele prevăzute în alin. (2)-(4) și că cei condamnați în baza acestor texte, aflați în executarea pedepsei, ar trebui eliberați din penitenciare, proiectul prevede, la art. II, o dispoziție tranzitorie care să înlăture această interpretare. Proiectul aduce, de asemenea, precizări esențiale privind conținutul infracțiunilor de viol (art. 197) și de act sexual cu un minor (art. 198), în sensul că folosește expresia de „act sexual, de orice natură, cu o persoană de sex diferit sau de același sex”, pentru a se evidenția faptul că, în urma abrogării art. 200, textele se aplică atât actelor heterosexuale, cât și celor săvârșite între persoane de același sex, fără niciun fel de discriminare³⁸.

Astfel, prin abrogarea art. 200, legiuitorul a recunoscut că homosexualitatea, indiferent de sexul indivizilor, este din punct de vedere juridic un aspect normal al comportamentului sexual, fără să fie necesare alte acte pentru a reglementa natura firească a acestui tip de comportament. Prin recunoașterea dreptului la opțiune sexuală, caracterul de normalitate conferit relațiilor homosexuale a dus la scoaterea acestora, din punct de vedere juridic, din aria perversiunilor sexuale³⁹.

În anul 2007, Partidul România Mare a înaintat o propunere de lege în Senat care dorea interzicerea „propagării ideilor și manifestărilor homosexualilor și lesbieneilor”, pentru a nu mai avea loc parada GayFest. Propunerea a fost însă respinsă de Senat pe data de 11 februarie 2008, cu 17 voturi pentru, 16 abțineri și 24 voturi împotriva.

Pentru persoanele transgender, care și-au schimbat sexul prin operație de schimbare de sex, se poate recurge din 1996 în mod legal la schimbarea documentelor oficiale. Este legală, atât pentru femei singure, heterosexuale, cât și pentru femei lesbiene, inseminarea asistată.

În cadrul Armatei Române, persoanele care au atracție pentru același sex au voie să fie recrutate și să servească serviciul militar. Potrivit Serviciului de Recrutare al Ministerului de Apărare: „este dreptul fiecărui cetățean român de a participa în structurile militare ale țării noastre, indiferent de orientarea lor sexuală”⁴⁰.

În anul 2000 a fost adoptată O.G. nr. 137/2000 prin care s-a interzis discriminarea pe baza orientării sexuale într-o varietate de domenii, printre care forța de muncă, furnizarea și accesul la bunuri și servicii, locuințe, educație, asistență medicală, programare audiovizuală, justiție și alte servicii publice și de securitate socială. Legea a stat la baza înființării Consiliului Național pentru Combaterea Discriminării (CNCD), organism destinat combaterii discriminării. CNCD a amendat mai multe persoane și firme pentru discriminarea pe bază de orientare sexuală.

³⁸ Motivație O.U.G. nr. 89/2001 (M.Of. nr. 338 din 26 iunie 2001, anexa nr. 62).

³⁹ I. Brădet, I. Gheorghe, *Istoria dreptului românesc*, Ed. Tipocart Brașovia, Brașov, 1994, p. 398.

⁴⁰ Evenimentul Zilei, *Dilema armatei române: cu sau fără homosexuali* (<http://www.evz.ro/dilema-armatei-romane-cu-sau-fara-homosexuali-420642.html>) link consultat la data de 3.05.2016.

Puncte de vedere asupra constituționalității art. 200 C.pen. Dezbateră din anul 1994

Problematica homosexualității a fost adusă în dezbateră publică în urma unor cazuri prin care Curtea Constituțională a fost sesizată cu excepția de neconstituționalitate a art. 200 alin. (1) și (2) C.pen.⁴¹ Judecătoria Sibiu, prin încheierile de sesizare a Curții Constituționale, a apreciat că dispozițiile art. 200 C.pen. sunt constituționale, deoarece ele apără ordinea publică și bunele moravuri care fac referire la art. 26 din Constituție. Decizia instanței a fost luată chiar dacă inculpații au susținut că art. 200 C.pen. contravine art. 11, 20 și 26 din Constituția României din 1991, art. 8 din Convenția europeană a drepturilor omului și art. 12 din Declarația universală a drepturilor omului în care, pe larg, se precizează că relațiile sexuale între persoane de același sex nu se justifică a fi sancționate penal, decât dacă pun în pericol „normala evoluție a raporturilor sociale”⁴².

Curtea Constituțională a României, în baza art. 24 alin. (3) din Legea nr. 47/1992, a solicitat puncte de vedere Camerelor și Guvernului. În temeiul art. 12 alin. (4) din Regulamentul de organizare și funcționare a Curții Constituționale, judecătorul-raportor a solicitat puncte de vedere cultelor religioase, legale în România, instituțiilor de învățământ superior, autorităților publice și organizațiilor neguvernamentale din țară. Pe adresa Curții au sosit puncte de vedere și de la instituții publice și neguvernamentale internaționale.

Dosarul deschis excepției de constituționalitate conține șapte volume constituite în funcție de punctele de vedere. Am selectat cele mai importante declarații care au fost comunicate CCR, pe care le voi prezenta în continuare.

Punctele de vedere ale cultelor

Volumul 2 conține punctele de vedere ale cultelor, în ordinea apărută în dosar: Federația Comunităților Evreiești din România – Cancelaria Șef Rabinului; Uniunea Comunităților Cultului Creștin După Evanghelie; Cultul Musulman; Cultul Penticostal; Biserica Creștină Adventistă de Ziua a Șaptea; Cultul Creștin de Rit Vechi; Mitropolia Greco-Catolică Blaj; Biserica Ortodoxă Română – Apelul Prea Fericitului Părinte Teoctist, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române; Biserica Reformată din România. Toate au condamnat actele homosexuale, majoritatea susținând fără echivoc condamnarea penală a relațiilor sexuale între persoane de același sex.

În numele Federației Comunităților Evreiești din România, prin reprezentatul său, Șef Rabinul Cultului Mozaic, dr. Moses Rosen, a trimis o scrisoare CCR din care citez: „legislația iudaică biblică, atât în textele versetelor, cât și în toate comentariile învățătorilor evrei și reponsele lor halahice (jurisprudențiale), precum și legislația talmudică, cu ale ei comentarii din toate veacurile existenței sale condamnă fără un echivoc relațiile sexuale între persoanele de același sex”⁴³. Reprezentantul cultului mozaic asociază opiniei sale, exprimată cu un ton

⁴¹ Excepția a fost invocată de inculpatul Bozdog Ovidiu Nicolae, în cauza penală care formează obiectul dosarului nr. 5298/1993 prin încheierea din 21 iulie 1993 a Judecătoriei Sibiu, precum și cu excepția de neconstituționalitate a prevederilor alin. (1) al aceluiași art. 200, invocată în dosarul nr. 5711/1993 de către inculpații Banu Ovidiu și Blaga Lucian; respectiv, cu excepția invocată la data de 29 septembrie 1993, în dosarul nr. 5943/1993 de către inculpații Stoica Iordan Ciprian, Năstase Gh. Cristian și Hopris Florin Petru.

⁴² DCC nr. 81/15.07.1994 (M.Of. nr. 14 din 25 ianuarie 1995).

⁴³ Scrisoarea Federației Comunităților Evreiești din România – Cancelaria Șef Rabinului.

vehement, organizațiile rabinice la nivel internațional: „ca atare, este de la sine înțeles că forurile rabinice contemporane din întreaga lume (atât în Statul Israel, cât și în Diaspora) repudiază aceste relații sexuale la care ne referim, ca imorale și ca grele păcate față de Atotputernicul Dumnezeu, cât și față de societatea umană”⁴⁴.

Un alt argument pentru păstrarea art. 200 în Codul penal vine din partea Uniunii Comunităților Cultului Creștin După Evanghelie. Domnul dr. Silviu Cioată, Prim Delegat-Președinte al Uniunii, își exprimă punctul de vedere din două perspective, „ca medic uman și ca teolog în același timp”. Ca medic „socotesc homosexualitatea una dintre devierile de la uman, de la normal ale apetitului sexual. S-a pune întrebarea ce e normal? Pot răspunde atâta vreme cât există bărbați și femei și că numai prin unirea celor doi, de sex opus, există societate umană, omenire din care și noi facem parte, nu poate fi normal altceva decât heterosexualitatea. Acesta este normalul prin care se menține specia umană și nu homosexualitatea. Această deviere sexuală este reflectarea devierii psihice de la normal”⁴⁵.

Din perspectivă teologică, afirmă dl. dr. Silviu Cioată, „Dumnezeu prin Biblie își descoperă voia și nu permite asemenea manifestări, pedepsindu-le aspru, până la nimicire, cum a fost cazul Sodomei și Gomorei, precum și alte ocazii”⁴⁶. În scrisoare se face trecerea de la persoana întâi singular la persoana întâi plural: „noi, membrii Cultului Creștin după Evanghelie, ne mirăm când aflăm, că doresc să conducă destinele unor țări, oamenii care promovează asemenea practici, ridicându-le din mocirla păcatului la nivelul unor «Drepturi ale omului»”⁴⁷.

În finalul expunerii, homosexualitatea este prezentată apocaliptic, precum un „alt semn al sfârșitului acestor vremi, când se va pune punct unui alt capitol din istoria omenirii. Prin potop s-a sfârșit un capitol din istoria omenirii, un alt capitol la Babel etc. Deci noi suntem alături de voia lui Dumnezeu, și ca și Dumnezeu suntem pentru pedepsirea și stoparea acestei practici nelegiuite”⁴⁸.

În numele Muftiatului Cultului Musulman din Constanța, Șeful Cultului Musulman din România, Muftiul Osman Negeat, a calificat subiectul „o chestiune cu implicații majore de ordin moral, social și juridic”. Punctul de vedere a Cultului Musulman din România „este foarte clar, în sensul că religia Islamică nu agreează relațiile sexuale între persoanele de același sex și este împotriva unor asemenea fapte”⁴⁹ și ca urmare „este necesar și în interesul societății să fie incriminate în continuare asemenea fapte având în vedere caracterul infracțional și să nu se abroge articolul 200”⁵⁰.

Cultul Penticostal – Biserica lui Dumnezeu Apostolică, invitată la dezbateră problematicii constituționalității art. 200 C.pen. își exprimă punctul de vedere fundamentat „pe principiile canonice ale Sfințelor Scripturi”. Semnatarii scrisorii, Președintele E. Bulgăr și Secretarul General, dr. T. Șandru, au transmis că în urma solicitării venite din partea judecătorului-raportor, „Consiliul Bisericii, în ședința ținută în 5 octombrie 1993, și-a precizat poziția față de practicile nefirești ale unor oameni intrați pe topoganul decadenței morale; condamnate ca

⁴⁴ Ibidem.

⁴⁵ Scrisoarea Uniunii Comunităților Cultului Creștin După Evanghelie.

⁴⁶ Ibidem.

⁴⁷ Ibidem.

⁴⁸ Ibidem.

⁴⁹ Scrisoarea Muftiatului Cultului Musulman din Constanța.

⁵⁰ Ibidem.

păcate grosolane în Noul Testament (...). Vă rugăm, domnule judecător, să faceți tot ce depinde de dumneavoastră și de instituția pe care o slujiți, să nu se deschidă ușa spre prăpastia practicii oribile, prin lege, în România de azi”⁵¹.

Unul dintre cele mai elaborate puncte de vedere reunite în volumul 2 al dosarului de la CCR a venit din partea Bisericii Creștine Adventiste de Ziua a Șaptea. Scrisoarea enunță la început poziția istorică adoptată de biserică, exprimată în lucrarea de baza a gândirii adventiste, *Seventh-day Adventist believe*: „Dumnezeu a creat pe bărbat și pe femeie în așa fel încât să fie diferiți și complementari. În consecință, El a direcționat atracția sexuală către persoane de sex opus. Diferențele și relațiile care caracterizează cele două sexe se manifestă în atracția care-i conduce unul către celălalt ca să formeze o relație completă și armonioasă. [...] Uneori, se constată că păcatul a afectat chiar această orientare fundamentală a naturii umane, conducând astfel la un fenomen numit inversiune sexuală”⁵².

Scrisoarea face legătura cu „Sfintele Scripturi, care condamnă practicile homosexuale fără echivoc (Geneza 19, 4-10; Iuda 7.8; Leviticul 18,22. 20, 13; Romani 1,26.28; Timoftei 1,8-10). Aceste practici produc o gravă deformare a imaginii lui Dumnezeu în bărbați și femei”⁵³.

Conform argumentelor sale de ordin „moral și religios, biserica adventistă este ferm împotriva relațiilor sexuale între persoane de același sex, în timp ce recunoaște că pentru anumite persoane poate să existe, din motive adesea întemeiate de voința lor, o înclinație puternică față de acest comportament (...) trebuie recunoscută ca un element al degradării umane, iar persoanele în această situație au dreptul la susținere și ajutor din partea societății în vederea controlului înclinației și revenirii la o identitate sexuală normală”⁵⁴. Biserica Creștină Adventistă de Ziua a Șaptea este singurul cult care a făcut referire la un ajutor în favoarea persoanelor homosexuale, pe care le condamnă totuși pe motive morale și religioase.

Reprezentantul adventiștilor este unul dintre puținii șefi de cult care se întreabă dacă „este condamnarea penală un factor pozitiv în efortul social pentru schimbarea stilului de viață al homosexualilor”. Exprimă opinia că îngrădirea legală nu ajută, și răspunde la întrebarea pusă: „foarte puțin, se pare (...)”.

Nu există în poziția exprimată de Biserica Creștină Adventistă de Ziua a Șaptea o condamnare vehementă a homosexualității. Intenția pare mai degrabă de a încerca vindecarea ei. Homosexualitatea nu este tratată singular, ca o dezordine umană aparte, ci este considerată „o dezordine morală la fel ca alte abateri morale în domeniul sexualității: activitatea sexuală premaritală, adulterul, sexualitatea dezordonată, abuzivă, violența iresponsabilă, divorțul, poligamia, incestul, prostituția. Or, societatea a devenit extrem de obișnuită cu aceste comportamente. Lipsa unei norme în aceste domenii face dificilă, chiar fariseică, o atitudine drastică față de homosexualitate, care este doar una între multe aberații sexuale”⁵⁵.

În finalul scrisorii, președintele Nelu Dumitrescu exprimă opinia că „este posibil ca incapacitatea societății de a reacționa constructiv în fața multor amenințări la adresa moralității și normalității sexuale să ducă la tendința de a face din homosexualitate un «țap ispășitor» pentru toate relele. Nu homofobia – ura față de homosexuali – trebuie să fie răspunsul, ci un

⁵¹ Scrisoarea Cultului Penticostal – Biserica lui Dumnezeu Apostolică.

⁵² Scrisoarea Bisericii Creștine Adventiste de Ziua a Șaptea.

⁵³ Ibidem.

⁵⁴ Ibidem.

⁵⁵ Ibidem.

standard moral clar exprimat și consecvent aplicat, plus un sprijin binevoitor și eficient de cei care au dificultăți în înțelegerea sau conformarea cu acest standard moral”⁵⁶.

I.P.S. Mitropolit, Gavrilă Timotei Timon, Mitropolit al Bisericii Creștine de Rit Vechi este în favoarea condamnării relațiilor homosexuale, considerând că „pedeapsa aplicată de DUMNEZEU orașelor Sodoma și Gomora, rămâne un exemplu ce nu ar mai trebui repetat niciodată. O a doua pedeapsă nu ar mai fi și un al doilea exemplu”⁵⁷.

Episcopul D.⁵⁸ dr. Csihna Kalman, reprezentantul Eparhiei Reformate din Ardeal a invocat „baza învățăturilor Sfintei Scripturi” și apreciază „că relațiile sexuale între persoane de același sex sunt abateri de la manifestările umane firești sănătoase și constituie păcat (1.Corinteni 6,9-10). Chiar dacă se apreciază a fi o boală, homosexualitatea nu poate fi legalizată oficial, deoarece prin această problemă am înlesni propagarea ei”⁵⁹.

O opinie similară a exprimat președintele DKRCKA⁶⁰, Vicar General, care semnează adresa transmisă Curții Constituționale a Mitropoliei Române Unite cu Roma (Greco-Catolică), Arhidieceza de Alba Iulia și Făgăraș, pentru care „Sfânta Scriptură și Sfânta Tradiție, afirmă că aceste acte sunt în mod nefiresc dezordonate, contrar firii naturale, deci nu putem aproba în niciun caz”⁶¹.

Un punct de vedere care se distinge de ale celorlalte culte aparține Eparhiei Reformate din România, care delimitează problematica homosexualității, neconsiderând-o infracțiune. Eparhia Reformată „ca de altfel toate celelalte culte creștine, acceptă și în această privință adevărurile determinante ale învățămintelor Bibliei. Cu toate acestea, legăturile sexuale dintre persoanele de același sex le considerăm a fi o boală și nu o infracțiune, atâta timp cât nu atentează la morala publică și corupe tineretul”⁶².

Episcopul Tokes Laszlo, precizează că „biserica reformată are cunoștință de mișcarea cu caracter de campanie care se poate constata în țările occidentale, care tinde să legitimizeze acest mod de comportare, (...) în schimb, biserică reformată nu popularizează legăturile sexuale dintre persoanele de același sex, nu promovează sfințirea persoanelor homosexuale și lesbiene în orice fel de serviciu bisericesc și nu binecuvântăm conviețuirea rezultată din astfel de legături”⁶³.

Poziția Bisericii Ortodoxe Române

Între cultele invitate de Curtea Constituțională să-și exprime poziția față problematica ridicată de art. 200, BOR era de departe cel mai influent actor. Conturarea pozițiilor sale reprezintă, ca urmare, un element important pentru înțelegerea atmosferei în care, în anul 1994, au adoptat hotărârea lor judecătoria constituționali și ulterior au fost făcuți pași gradualți în eliminarea oricărei discriminări față de persoanele de orientare sexuală minoritare. În numele Patriarhiei Române, Episcopul Nifon Ploieșteanul – Vicar Patriarh și Pr. Constantin

⁵⁶ Ibidem.

⁵⁷ Scrisoarea Bisericii Creștine de Rit Vechi.

⁵⁸ Abreviere nespecificată în cadrul documentului original.

⁵⁹ Scrisoarea Eparhiei Reformate din Ardeal.

⁶⁰ Abreviere nespecificată în cadrul documentului original.

⁶¹ Scrisoarea Mitropoliei Române Unite cu Roma (Greco-Catolică), Arhidieceza de Alba Iulia și Făgăraș.

⁶² Scrisoarea Eparhiei Reformate din România.

⁶³ Ibidem.

Pârnu – Vicar Administrativ, au pus la dispoziția judecătorului-raportor „Apelul Prea Fericitului Părinte Teoctist, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române către Parlamentul României pentru păstrarea și promovarea principiilor de viață moral-creștine în societatea românească actuală” (...) precum și documentarele intitulate: „Păcatele împotriva firii – interpretarea lor dogmatică” elaborat de pr. prof. univ. dr. Dumitru Popescu, decanul Facultății de Teologie din București și „Osânda canonică pentru păcatele împotriva firii”, elaborat de pr. conf. Alexandru Stan de la aceeași facultate⁶⁴. Titlurile celor trei documente indică poziția BOR, de condamnare a relațiilor homosexuale. În cadrul volumului din Arhiva Curții Constituționale nu se mai găsesc documentele trimise CCR de către Patriarhie, dar Apelul adresat Parlamentului României în luna octombrie 1994, semnat de patriarhul Teoctist Arăpașu, a fost preluat în alte resurse publice⁶⁵.

Cererea de a se menține articolul care criminalizează relațiile între adulți de același sex este exprimată în Apel fără echivoc: „Reformularea Articolului 200 privitor la practicile contra firii într-o perspectivă echivocă și indirect aprobativă ne produce mâhnire și îngrijorare. De aceea simțim că este datoria noastră să ne facem ecoul și interpretul conștiinței moral-spirituale creștine și românești și să vă cerem, cu toată considerația pe care v-o purtăm, să reveniți asupra acestei formulări care lezează învățătura moral-românească, fondată pe Revelația biblică, despre demnitatea și vocația omului ca ființă creată după chipul lui Dumnezeu”. Argumentele includ poncifele istorice cunoscute: „Noi, românii, ne-am născut creștini pe aceste plaiuri binecuvântate de Dumnezeu, iar în istorie poporul român și-a plămădit și hrănit ființa sa din Evanghelia Mântuitorului nostru Iisus Hristos. Preceptele evanghelice au fost transmise din generație în generație [...], ceea ce a dat naștere la un mod creștinesc de viață fundamentat pe valorile nepieritoare ale credinței în Hristos”.

Un *leitmotiv* al atitudinii homofobe este amenințarea adusă de homosexualitate familiei tradiționale: „Din cele mai vechi timpuri, poporul român a moștenit și și-a cultivat un respect deosebit față de familie, numită și «Biserica de acasă», având convingerea că este instituită și binecuvântată de Dumnezeu. Acest respect față de familie s-a concretizat în grija pentru o viață curată și echilibrată în orice împrejurări, ajutorarea reciprocă a soților și a semenilor, nașterea de prunci”. Orientările sexuale minoritare se află în opoziție maniheistă cu orientarea majoritară: „Chiar în momentele de grea cumpănă, strămoșii noștri au știut să deosebească clar păcatul de virtute, fireșul de nefireș, normalul de anormal și cu înțelepciune au lucrat pentru înlăturarea răului și promovarea binelui”. În concluzie: „Biserica respinge iubirea necurată pentru a proteja și promova iubirea sfântă așa cum este dorită de Dumnezeu, Creatorul omului; respinge tirania patimilor egoiste și fără rod de viață, pentru a proteja libertatea de a trăi în virtute; respinge ceea ce este împotriva firii, pentru a apăra firea umană în demnitatea ei”.

În cele două decenii de la prima schimbare în penalizarea homosexualității, clerul ortodox a fost în continuare educat în spiritul unei homofobii extreme. Iată ca exemplu materialul didactic al prof. dr. pr. Dumitru Radu, publicat în anul 1998, intitulat „Devieri morale comportamentale. Metode pentru prevenirea și terapia acestora”, care tratează tema homosexualității în subcapitolul „Privind viața intimă. Aberyții sexuale”. În lucrarea găzduită de biblioteca Facultății de Teologie Ortodoxă „Justin Patriarhul”, Universitatea București,

⁶⁴ Scrisoarea Patriarhiei Române, Administrația Patriarhală, Cancelaria Sfântului Sinod AR/GP.

⁶⁵ A se vedea, printre altele, *F. Buhuceanu*, *homoIstorie*, Ed. Maiko, București, 2016, p. 97.

autorul susține că „Homosexualitatea este o tulburare și o aberație specifică omului [...] această tulburare și aberație este cunoscută, definită și sancționată încă din Vechiul Testament, iar după învățătura ortodoxă, homosexualitatea este un act contra firii, iar în fața lui Dumnezeu o nelegiuire, adică un păcat greu împotriva lui Dumnezeu, Creatorul și Pro-niatorul lumii și Mântuitorul lumii. Iar cei ce se fac vinovați de astfel de păcat, sunt grăitori de rău, urători și ocârtitori de Dumnezeu”⁶⁶.

Termenii anteriori nu sunt cei mai severi. În următorul citat, homosexualitatea este descrisă ca „o practică, un păcat contra firii, vizând și aducând alterarea firii umane înseși și aproape în toate cazurile murdărie morală și fizică și chiar moartea, homosexualitatea este un păcat strigător la cer cu nimic mai prejos de ucidere și sinucidere”⁶⁷.

Teologul afirmă că „vinovații de acest păcat vor fi sancționați de Biserică cu aceleași pedepse ca și ucigașii, și toți prigonitorii și exploatoarii omului, prin excluderea de la Sfânta Împărtășanie pentru 15 ani (can. 62 al Sf. Vasole cel Mare) sau pentru 18 ani (can. Sf. Grigore de Nisa)”⁶⁸, acestea cu scopul că, „prin aceste măsuri, Biserica urmărește nu atât sancționarea acestei decăderi morale și fizice (și fiziologice), cât mai ales să conștientizeze în mintea omului împătimit sau înclinat spre această patimă gravitatea morală și biologică a homosexualității [...]”⁶⁹. Trebuie „vindecat mai întâi sufletul, adică mintea, care s-a coborât și s-a pus în slujba simțirii destrăbălate, restaurând în ea convingerea că există o ordine divină a firii [...] Homosexualitatea, bărbătească sau feminină, nu este nici un act paranormal, cum ar voi unii să o catalogheze, ci pur și simplu un act contra firii”⁷⁰.

Caracterul „deosebit de periculos prin consecințele nemijlocite [pe care le are homosexualitatea] asupra partenerilor, cât și prin consecințele imprevizibile, dar multiple asupra societății întregi” ar rezulta:

„a) din faptul că numărul prozeliților sporește, contaminând familia și societățile civile și amenințând în perspectivă existența speciei umane;

b) din faptul că homosexualii nu acceptă doar să fie tolerați, ci se solidarizează și pretind cu nerușinare și cu inconștiența care le sunt tipice, să fie instituționalizate, să fie recunoscute pe plan legislativ, să se recunoască în interiorul ordinii de drept că ei există ca subiecte de drept, că pot încheia căsătorii, după cum s-au încheiat în unele țări (Anglia, Olanda), că deci au drepturi subiective, menite să le confere un statut juridic și protecție legală”⁷¹.

Teologul propune și o argumentație „medicală”, căci, susține el, „medicina și diversele ei compartimente învederează consecințele dezastruoase ale homosexualității pentru om și specia umană”. Multe din explicațiile profesorului Dumitru Radu au un aspect apocaliptic:

„1) Homosexualitatea nu are cauze genetice, endocrine sau psihiatrice, nu are deci cauze medicale. Ea este o patimă cu influență și consecințe grave, incalculabile asupra individului însuși și asupra familiei și societății întregi;

2) Homosexualii transmit SIDA și sunt purtători ai altor boli;

⁶⁶ D. Radu, Devieri morale contemporane. Metode pentru prevenirea și terapia acestora, în Analele Științifice ale Universității „Al. I. Cuza” din Iași (Serie nouă) – Teologie – Tomul IV, Ed. Universității „Al. I. Cuza”, Iași, 1997-1998, p. 230-231.

⁶⁷ Idem, p. 232.

⁶⁸ Ibidem.

⁶⁹ Ibidem.

⁷⁰ Ibidem.

⁷¹ Idem, p. 233-234.

3) Hepatita este puternic transmisibilă și răspândită prin condiții neigienice. Ea acționează distrugând ficatul. Populația nevinovată este în pericol de a se contamina cu hepatita infecțioasă de la homosexuali, care lucrează în mare număr ca bucătari sau chelneri în restaurante;

4) Toate practicile homosexuale sunt scârboase, indicând un nivel al mizeriei umane al zilelor noastre și decăderea și degenerarea subiecților până sub nivelul animalelor;

5) Homosexualii au durata vieții mult mai scurtă «42» de ani pentru bărbați și «39» de ani pentru femei. Lesbienele o durată a vieții de 45 de ani;

6) Homosexualii sunt de o sută de ori mai expuși a fi uciși, de obicei de către alți homosexuali. Se sinucid de 25 de ori mai frecvent și de 19 ori mai expuși la accidente rutiere. Din pricină că la ei există grave practici emoționale asociate cu practicile homosexuale;

7) Cele mai celebre crime în măsură au drept autori homosexuali;

8) Homosexualii atacă îndeosebi pe tineri;

9) De-a lungul timpului homosexualii au ieșit la lumină pentru a face paradă cu stilul lor aberant de viață în fața oamenilor normali. Societatea a cunoscut regrese rapide de pe urma crimelor în lanț cauzate de homosexuali⁷².

Articolul este încheiat cu menționarea pedofiliei, care este considerată o aberație – formă a homosexualității: „Este homosexualitatea îndreptată spre copii și tineri. Aproape toți homosexualii sunt pedofili; vârsta fragedă și curățenia copiilor atrag asupra lor homosexuali fanatici agresivi, cu bani și ucigași. De aici primejdia fără egal asupra tineretului din școli, cămine, facultăți, tabere și centre școlare⁷³.”

În ciuda schimbărilor normative și a evoluției în plan social, națională și internațională, Biserica Ortodoxă Română contestă prin vocile teologilor săi, până astăzi, decriminalizarea relațiilor sexuale între adulți de același sex. În articolul publicat în revista Patriarhiei Române, *Ortodoxia*, în anul 2014, cu titlul: „Problema homosexualității și misiunea bisericii în lume”, aflat în bibliografia Facultății de Teologie Ortodoxă „Justin Patriarhul”, preotul Sorin Cosma reia teza cunoscută despre homosexualitate, ca „patimă de necinste”, și deplânge că ea „este tot mai mult scoasă de sub incidența codului penal în aproape toate țările care se consideră civilizate⁷⁴”. Reperul îl constituie perioada când era „considerată ca o întinăciune în fața lui Dumnezeu, atrăgând blestemul Lui, asemenea împreunării cu dobitoacele (Leviticul 18, 22-23), fiind pedepsită cu moartea (Leviticul 20, 13-16)⁷⁵”. Și: „Atât de mare urâciune era acest păcat în fața Lui Dumnezeu, încât locuitorii cetăților Sodoma și Gomora au fost osândiți cu pierirea «slobozind peste ei Dumnezeu ploaie de pucioasă și foc din cer» (Facerea 19, 24)”. Pe teolog îl intrigă faptul că „spre deosebire de homosexualitatea antică, cea contemporană dorește să fie legalizată, legiferată, instituționalizată, acceptată sau chiar impusă societății, ca fiind componentul normal de viață⁷⁶”.

⁷² Idem, pp. 234-235.

⁷³ Idem, p. 235.

⁷⁴ S. Cosma, Problema homosexualității și misiunea Bisericii în lume, în *Ortodoxia* – revistă a Patriarhiei Române, Seria a II-a, anul VI, nr. I/2014, p. 43.

⁷⁵ Idem, p. 45.

⁷⁶ Autorul citează din Gh. Scripcaru, A. Ciucă, V. Astărăstoie, C. Scripcaru, *Biotica, științele vieții și drepturile omului*, Iași. 1998, p. 136, în Problema homosexualității și misiunea Bisericii în lume, în *Ortodoxia* – revistă a Patriarhiei Române, Seria a II-a, anul VI, nr. I/2014, București, p. 50.

Opinia unor instituții de învățământ superior

Volumul trei al dosarului 200 cuprinde opinia unor instituții de învățământ superior. Primul document este punctul de vedere exprimat de specialiștii Facultății de Sociologie, Psihologie și Pedagogie – Universitatea București, sub semnătura decanului prof. dr. Dan Potolea și Șeful catedrei de psihologie, conf. dr. Nicolae Lungu.

Este de menționat că adresa Facultății de Sociologie, Psihologie și Pedagogie nu dă un răspuns clar la subiectul articolului 200, ci oferă o analiză filosofico-socială. Dar ideea susținută de specialiști, „că homosexualitatea generează prozeliți mai ales între adolescenți și tineri, în procesul de conturare a personalității, la vârsta opțiunilor, când ei ar trebui să selecteze valorile”⁷⁷, apare drept un argument implicit al menținerii art. 200 în Codul penal românesc.

Punctul de vedere începe printr-o explicație a homosexualității conform căreia „clasificărilor internaționale ale OMS și încadrărilor DSM – III – Homosexualitatea reprezintă o tulburare a comportamentului sexual. [...] Ea este, totodată, o deviere sexuală care nu presupune factori patogeni ca în cazul unor boli propriu-zise, cum ar fi schizofrenia sau TBC, ea ar fi conform Asociației Americane de Psihiatrie o «tulburare a orientării sexuale»”⁷⁸.

Referindu-se la „studii” cărora nu le este precizată sursa sau denumirea, autorii susțin că „o serie de orientări în literatura de strictă specialitate includ homosexualii (bărbați sau femei) printre psihopații perverși sexuali, deoarece, în general, conduita lor relevă o serie de deviații caracteriale adânci, pe care nu le putem reduce doar la o simplă anomalie de satisfacere a instinctului sexual”⁷⁹.

Homosexualitatea este prezentată ca o deviere sexuală, putând „avea un caracter tranzitoriu sau accidental: masturbația adolescenților, homosexualitatea din perioadele de detenție, practicile perverse ale bolnavilor psihici, ale celor cu tulburări de dinamică sexuală etc. Din aceste cazuri, devierile sexuale trebuie înțelese ca un rezultat al unei dinamici de maturizare, ca o tranziție spre adoptarea de «necesitate din închisori» sau ca epifenomene ale unor nevroze sau psihoze”⁸⁰. O altă teză asumată de cei doi universitari⁸¹: homosexualitatea se înțelege ca o anomalie a contactului sexual care presupune o dificultate majoră a subiectului de a stabili orice fel de contacte interumane”⁸².

Sunt numite cauze care ar determina formarea și „structurarea cu defect” a personalității, cauze generice, incomplet elucidate de cercetările din ultimii 50 de ani, și cauze educațional-sociale. Conform analizei, „homosexualii se pot recruta dintre persoanele care prezintă unele insuficiențe endocrine și la care tratamentul medicamentos este exclusiv controlat de medicul de specialitate. Într-o anumită proporție oligofrenii și schizofrenii pot genera homosexualitate la femei sau bărbați, o incidență relativ scăzută o dau procesele dementiale. (...) Cele mai multe cazuri însă de homosexuali sunt la persoanele la care s-au perceput greșeli educative în copilărie perpetuate în adolescență și devenite conduite cu condiționare negativă (obiceiuri proaste)”⁸³. Este interesant, în schimb, modul general în care este precizat că „indiferent de

⁷⁷ Decizia nr. 81/15.07.1994 (M.Of. nr. 14 din 25 ianuarie 1995).

⁷⁸ Scrisoarea Facultății de Sociologie, Psihologie și Pedagogie – Universitatea București.

⁷⁹ Ibidem.

⁸⁰ Ibidem.

⁸¹ Ar fi de notat că Dan Potolea, autorul unor astfel de afirmații compromițătoare profesional, a obținut titlatura de Profesor universitar emerit.

⁸² Ibidem.

⁸³ Ibidem.

etiologia care generează homosexualitatea, aceste persoane care practică această anomalie sunt dintre cele care nu-și recunosc propriile defecte din structura personalității lor, sunt permanent nemulțumiți de condițiile oferite de societate conform unor criterii reale și obiective”⁸⁴.

În text, este amintit faptul că homosexualitatea este „veche de când lumea, amintită prin Sodoma și Gomora, chiar de Biblie, ca termen, homosexualitatea a fost introdusă în literatura de specialitate în 1869 de către Benkert, iar autori ca Kirschfeld, H. Ey, Philip Solomon, Veron Patch, F.J. Kallamann, cu ajutorul studiilor genetice psihosociale clinice, opinează pentru o serie de caracteristici intime (...) de cele mai multe ori ascunsă ca deviație, homosexualitatea nu poate fi surprinsă ca frecvență și dinamică. Oricum, în creștere pe glob, cifrele care arată prezența fenomenului în lume s-ar înscrie între 10% pe întreaga planetă și un rezervat 35% în SUA (conform ECK 1979)”⁸⁵.

În finalul expunerii, se susține că „reiese cu destulă claritate că, pe lângă o cauzalitate genetică (moștenirea genetică defectuoasă cu anomalii cromozomiale XYY), există și una de tip socio-educational care are la bază învățarea, deprinderea unor conduite aberante. (...) Fie ea deviere, anomalie, boală sau viciu, homosexualitatea se află sub incidență medicală, psihologică și larg socială, interesând pentru abordare diferențiată (terapii speciale), penetrează planul adaptabilității și integrării socio-morale. Ea generează prozeliți mai ales între adolescenți și tineri, în procesul de conturare a personalității, la vârsta opțiunilor, când ei ar trebui să selecteze și să defrișeze valorile. (...) Structuri dizamorfice, marea majoritate a celor ce ajung într-un impas cu falsă motivație la specialiștii din clinica de psihiatrie, homosexualii cu „state vechi” pretind că ar fi preluat conduite prin imitație, nefiltrând eventualele urmări în plan social și medical, aceste conduite le-au fixat și consolidat în timp, astfel că, în mod total excepțional, încearcă o conștientizare a implicațiilor alegerilor lor sexuale”⁸⁶.

Punctul de vedere al Facultății de Sociologie, Psihologie și Pedagogie a Universității București încheie: „prin semnalarea că cei expuși homosexualității sunt «copii cu structură de tip *idol al familiei*» ce pot evolua spre personalități egoiste, ori fetețe crescute în sistemul «cenușăreasa familiei» care, dezinhibate au șansa să practice prostituția, ori copii irascibili, brutali și neglijați afectiv devin la pubertate sub influența străzii, virtuali homosexuali. În stradă, această categorie de copii tentați de succese rapide și faciale la care se adaugă curiozitatea vârstei, demobilizați în fața insucceselor, trec la acte fără a se înscrie într-o luptă a motivelor – mărinind numărul activiștilor, ai celor cu acte antisociale”⁸⁷.

Răspunsul primit de către Curtea Constituțională de la prof. dr. Matei Basarab, decanul Facultății de Drept a Universității „Babeș-Bolyai” din Cluj-Napoca începe cu prezentarea unor „prevederi Constituționale din capitolul II – Drepturile și libertățile fundamentale, în art. 23 alin. (1) se prevăd că libertatea individuală și siguranța persoanei sunt inviolabile, art. 26 alin. (1) care dispune că autoritățile publice respectă și ocrotesc viața intimă, familială și privată, alin. (2), persoana fizică are dreptul să dispună de ea însăși, dacă nu încalcă drepturile și libertățile altora, ordinea publică sau bunele moravuri; art. 33, statul este obligat să ia măsuri pentru asigurarea igienei și sănătății publice (vezi contaminarea SIDA); art. 45, Protecția copiilor și a tinerilor alin. (3) exploatarea minorilor, folosirea lor în activități care

⁸⁴ Ibidem.

⁸⁵ Ibidem.

⁸⁶ Ibidem.

⁸⁷ Ibidem.

le-ar dăuna sănătății, moralității sau chiar le-ar pune în primejdie viața ori dezvoltarea normală, sunt interzise. Desigur, exploatarea nu trebuie să fie înțeleasă numai în sensul muncii, ci orice activitate cu asemenea consecințe; art. 49 alin. (1), restrângerea exercițiului unor drepturi sau a unor libertăți (inclusiv cea sexuală) poate fi restrânsă [...] pentru apărarea [...] sănătății ori a moralității publice; art. 54, exercitarea drepturilor și a libertăților prevede că cetățenii români, cetățenii străini și apatrizii, trebuie să-și exercite drepturile și libertățile constituționale cu bună credință, fără să încalce drepturile și libertățile celorlalți”⁸⁸.

Concluzia la care autorul a ajuns după enumerarea dispozițiilor de mai sus este aceea că „alin. (2) și (3) ale art. 200 din Codul Penal, nu contravin celor din Constituție, ci, dimpotrivă le reflectă întocmai”⁸⁹. Mai mult, asupra dispozițiilor alin. (1) al art. 200 C.pen., semnatarul consideră „că și ele sunt constituționale, ținând seama de cele din art. 26 alin. (1), deoarece încalcă bunele moravuri. Moravurile trebuie privite nu la modul general, ci ținând seama de cele din țara noastră care, cel puțin până în prezent, dezaprobă fără echivoc relațiile incriminate în art. 200 alin. (1) C.pen.”⁹⁰.

În ciuda ideilor enumerate, în finalul expunerii, prof. dr. Matei Basarab consideră că incriminarea raporturilor homosexuale este posibilă prin amendarea art. 200 cu următorul enunț: „[...] dacă e provocat scandal public. [...] iar în ceea ce privește alineatul final al articolului 200 din Codul Penal, fapta ar putea să fie sancționată din oficiu numai dacă privește un minor, iar când privește un major, să se sancționeze numai la plângerea prealabilă a acestuia”⁹¹.

Curtea Constituțională a primit un răspuns similar din partea conf. dr. Aurel Ciopraga, decanul Facultății de Drept a Universității „Al. I. Cuza” din Iași: „se impune o intervenție legislativă în sensul că fapta constituie infracțiune numai dacă se produce scandal public”⁹². Prin această măsură „condiționându-se existența infracțiunii de această împrejurare nu se va mai putea invoca faptul că ar fi vorba de o încălcare a libertății individuale deoarece incriminarea și-ar găsi justificarea în necesitatea ocrotirii penale a unui alt interes al societății”⁹³.

Conf. dr. Ioan Santai și conf. dr. Ștefan A. Tulbure, Universitatea din Sibiu, au considerat necesară modificarea art. 200 C.pen. cu trei argumente. Primul face referire la amendamentul 7, lit. b, al Adunării Parlamentare Europene și la spiritul Convenției europene a drepturilor omului, care implică: „modificarea legislației penale din România în sensul că art. 200 Cod Penal să nu mai considere ca delict penal actele homosexuale comise în particular între adulți care consimt la aceasta”⁹⁴. Cel de-al doilea argument este bazat pe faptul că „statele care ratifică această convenție, Convenția europeană a drepturilor omului, conform art. 1 trebuie să asigure deplina compatibilitate a dreptului lor intern cu Convenția, înlăturând orice nerecunoaștere a drepturilor și libertăților protejate prin Convenție procedând la adoptări ale legislației interne”⁹⁵. Cel de-al treilea argument invocă principiul precedenței reglementărilor internaționale, reliefând faptul că în cazul în care drepturile omului nu sunt respectate și oferite de legile interne românești sau există neconcordanțe între reglementările interne și cele

⁸⁸ Scrisoarea Facultății de Drept - Universitatea „Babeș-Bolyai”, Cluj-Napoca.

⁸⁹ Ibidem.

⁹⁰ Ibidem.

⁹¹ Ibidem.

⁹² Ibidem.

⁹³ Ibidem.

⁹⁴ Scrisoarea Facultății de Drept – Universitatea din Sibiu.

⁹⁵ Ibidem.

internaționale, atunci au prioritate pactele și tratatele internaționale la care România este parte: „În conformitate cu prevederile art. 20 din Constituție, dispozițiile constituționale privind drepturile și libertățile cetățenilor vor fi interpretate și aplicate în concordanță cu Declarația Universală a Drepturilor Omului, cu pactele și cu celelalte tratate la care România este parte. Dacă există neconcordanțe între pactele și tratatele privitoare la drepturile omului, la care România este parte și legile interne, au prioritate reglementările internaționale”⁹⁶.

Concluziile expunerii sunt că „dispoziția incriminatoare de la art. 200 alin. (1) Codul Penal apare ca neconstituțională în conformitate cu acele angajamente ale României dacă acestea au fost semnate. Numai că situația dată nu reprezintă o simplă înlăturare a unui articol din Codul Penal, trebuind modificată însăși reglementarea, menținându-se reformulată infracțiunea de la art. 200 alin. (2), de asemenea și prevederile art. 200 alin. (3), dezincriminându-se modalitatea prevăzută de alin. (4), inclusiv tentativa la art. 200 alin. (1)”⁹⁷. Semnatarii susțin totuși că „actele homosexuale care au produs, scandal public vor trebui sancționate chiar dacă sunt săvârșite între majori”⁹⁸.

Ministerul Sănătății, prin Direcția Generală a Medicinii Preventive și Promovarea Sănătății, își începe argumentarea cu o definiție a homosexualității dată de Organizația Mondială a Sănătății: „atracția exclusivă sau predominantă pentru persoane de același sex, cu sau fără raporturi fizice”. Urmează referire la interpretarea dată de Freud situației homosexualului care „a rămas la stadiul infantil al evoluției sale psihosexuale”, concluzionându-se că „nucleul conflictual al persoanelor cu devieri sexuale este generat în copilărie și impune un comportament sexual care nu urmărește numai o detensionare organică, dar și supraviețuirea unei structuri psihice aparte”. Textul susține nevoia unei „sistematizări nosologice” care este „cu atât mai importantă cu cât necesitatea definirii implicațiilor sociale este mai stringentă actualmente”. Unii specialiști clasifică homosexualitatea în „homosexualitate autentică, totală, în care obiectul sexual este, în mod exclusiv, propriul sex sau un reprezentant al acestuia; homosexualitate pseudoheterosexuală sau homosexualitate pseudohomosexuală, adesea forme ocazionale de relații homosexuale”.

Conform Ministerului Sănătății, „oamenii nu pot fi împărțiți strict în homosexuali și heterosexuali [...] între ele (cele două categorii) există persoane cu comportament și relații de ambele tipuri homo și heterosexuale în grade variabile”. În cazul în care sentimentul unei persoane de a fi bărbat sau femeie este în dezacord cu sexul biologic, „se vorbește de o tulburare de identitate de gen, iar psihiatrii susțin că nu este o alegere premeditată, ci un dat nativ”.

Concluzia invocă propunerea unor specialiști în psihiatrie care consideră că „în vederea ocrotirii psihicului labil al acestei categorii de persoane să le fie aprobat dreptul de a dispune de propria persoană, de a fi ocrotită viața internă a acestor bolnavi care categoric – recunoscut pe plan internațional prezintă o aberație comportamentală și tulburare a personalității”, deoarece „homosexualitatea până în prezent nu a putut fi vindecată prin tratament medicamentos sau coercitiv”.

Comisia Tehnică a Ministerului Sănătății pentru prevenirea și combaterea îmbolnăvirii cu SIDA propune prin semnatarul scrisorii, dr. Lucian Octavia, Director General, ca legislația „să fie foarte categorică și punitivă cu persoanele care fac prozelitism și fără niciun fel de circumstanțe atenuante pentru persoanele care produc contaminarea conștientă a partenerului,

⁹⁶ Ibidem.

⁹⁷ Ibidem.

⁹⁸ Ibidem.

iar pedofilia trebuie condamnată maximum⁹⁹. Se adaugă propunerea ca „această problemă să fie tratată în colective de specialiști sau în comisii de specialitate: psihiatrie, medicină legală ș.a.”¹⁰⁰.

După această scrisoare, în dosar este inclus un articol din ziarul *România Liberă*, semnat de către domnul Bogdan Iorga, intitulat „Articolul 200. Flagrantă încălcare a drepturilor omului. Homosexualitatea înseamnă crimă?”. Autorul relatează succint vizita unui senator canadian, Sven Robinson, care era homosexual autodeclarat¹⁰¹, cu comentariul: „în discuțiile purtate cu membrii Comisiei pentru drepturile minorităților sexuale (din cadrul Societății Independente Române a Drepturilor Omului), dl. Robinson s-a arătat mai mult decât indignat de discriminările aplicate minorităților sexuale, prin anacronicul Articol 200 din Codul Penal. Despre actuala «încercare de dregere a busuiocului» – prin care homosexualitatea este pedepsită în cazul în care provoacă scandal public – dl. Sven Robinson aprecia că: «Este cu mult mai incriminatoare pentru homosexuali prin însăși ambiguitatea formulării». La sfârșitul discuțiilor, domnia sa a hotărât să înceapă demersuri în Parlamentul canadian, pentru a determina autoritățile române să abroge Articolul 200»¹⁰².

Opinia asociațiilor neguvernamentale

Volumul IV al dosarului are titlul „Opinia unor asociații neguvernamentale din România”. Primul punct de vedere aparține Institutului Român pentru Drepturile Omului¹⁰³. Scrisoarea Institutului, semnată de doamna Irina Moroianu Zlătescu, face referire la documente internaționale și regionale care garantează protecția drepturilor omului, precum Convenția europeană a drepturilor omului, Convenția americană a drepturilor omului – OEA 1969, Carta africană a drepturilor omului și a popoarelor – OUA 1981, precum și protocoalele la Convenția europeană a drepturilor omului, chiar dacă acestea nu conțin dispoziții explicite cu privire la homosexualitate sau în general la viața sexuală a persoanelor. Scrisoarea reproduce art. 8 alin. (1) din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale: „Orice persoană are dreptul la respectarea vieții sale private și de familie, a domiciliului său și a corespondenței sale”. Alin. (2): „Nu este admis amestecul unei autorități publice în exercitarea acestui drept decât în măsura în care acest amestec este prevăzut de lege și dacă constituie o măsură care, într-o societate democratică, este necesară pentru securitatea națională, siguranța publică, bunăstarea economică a țării, apărarea ordinii și prevenirea faptelor penale, protejerea sănătății sau a moralei, ori protejerea drepturilor și libertăților altora”. Semnatarea scrisorii explică faptul că alin. (2) prevede limitări ale dreptului la respectarea vieții private.

Institutul Român pentru Drepturile Omului invocă decizia din 17.XII.1955 prin care „Comisia Europeană a considerat că părțile contractante la Convenție pot să cuprindă în

⁹⁹ Ibidem.

¹⁰⁰ Ibidem.

¹⁰¹ B. Iorga, Articolul 200/Flagrantă încălcare a drepturilor omului. Homosexualitatea înseamnă crimă?, în *România Liberă*, 1993.

¹⁰² Ibidem

¹⁰³ De notat că Institutul Român pentru Drepturile Omului nu este organizație neguvernamentală, ci o agenție administrativă. Totuși, în anii 1990, Institutul s-a prezentat sistematic în relațiile cu organisme internaționale drept organizație neguvernamentală – devenind de fapt GONGOs: organizații guvernamentale pe post de organizații neguvernamentale – în formularea ironică a vremii.

legislațiile lor infracțiunea de homosexualitate; dreptul la respectarea vieții private și familiale putând astfel să facă obiectul unei ingerințe prevăzute în legea statului interesat”. Dar, la mijlocul anilor 1970, Comisia, influențată de modificările intervenite în legislația statelor părți, a adoptat o nouă atitudine, pornind de la cazul Germaniei Federale care „a depenalizat homosexualitatea între adulții care consimt reciproc – Legea din 25.IV.1969, și continuând cu Norvegia și Austria în 1971, Anglia – fără Irlanda de Nord și Țara Galilor în 1976 și Scoția în 1980”¹⁰⁴.

Cu toate acestea, se ridică problema protecției sociale care trebuie asigurată adolescenților de către stat, deoarece trebuie să se „determine până la ce vârstă este necesară protecția unui adolescent și justificată represiunea penală a homosexualității (...). Unele state apreciază că vârsta ar fi cea a pubertății la care se poate consimți pentru relația homosexuală. Altele au fixat-o la 16 ani, altele la 21 de ani”¹⁰⁵.

În ceea ce privește tema art. 200, doamna Irina Moroianu Zlătescu exprimă opinia că „față de aspectele de mai sus, precum și față de tradițiile morale și implicațiile sociale ale problemei, apreciem că actuala reglementare penală românească în materie ar trebui modificată. Suntem adepții incriminării homosexualității în situațiile când această practică pune în pericol ordinea publică, sănătatea și morala sau încalcă drepturile și libertățile altora, deci în termenii art. 8 alin. (2) din Convenția europeană a drepturilor omului”¹⁰⁶.

Institutul Român pentru Drepturile Omului a trimis și un al doilea punct de vedere, semnat de asemenea de doamna Irina Moroianu Zlătescu, cu două variante de modificare a art. 200 alin. (1).

Prima variantă constă în menținerea incriminării faptei în varianta propusă de proiectul de modificare a Codului Penal, adoptată deja de către Senatul României. Cea de-a doua variantă este de „renunțare la incriminarea prevăzută în art. 200 alin. (1), urmând ca în cazul săvârșirii faptei, să se facă aplicarea art. 321 din Codul Penal, care incriminează ultrajul contra bunelor moravuri și tulburarea liniștii publice”¹⁰⁷.

Finalul expunerii susține că cea de-a „doua soluție ar fi preferabilă, în primul rând pentru că satisface exigențele Consiliului Europei în materie, iar în al doilea rând, ar elimina un text incriminatoriu care se referă la situații de fapt, intrând oricum sub incidența altei norme de incriminare, respectiv cea prevăzută în art. 321 din Codul Penal”¹⁰⁸. Considerentele Institutului Român pentru Drepturile Omului țin de nevoia respectării tratatelor ratificate, și nu a devotamentului pentru respectarea unui drept.

Liga Apărării Drepturilor Omului apreciază că există o excepție de neconstituționalitate atât în virtutea dispozițiilor art. 26 alin. (1) din Constituția României, cât și a faptului „că Guvernul și Parlamentul Român și-au însușit cele 9 amendamente recomandate de Consiliul Europei cu prilejul acceptării țării în acest organism, unul dintre amendamente referindu-se chiar la articolul respectiv”¹⁰⁹. Liga Apărării Drepturilor Omului se exprimă vehement favoarea abrogării art. 200 C.pen. și consideră că în motivarea deciziei Curții Constituționale „va trebui să se facă legătura între art. 200, art. 201 alin. (2) și (3), precum și art. 204 din

¹⁰⁴ Scrisoarea Institutului Român pentru Drepturile Omului.

¹⁰⁵ Ibidem.

¹⁰⁶ Ibidem.

¹⁰⁷ Ibidem.

¹⁰⁸ Ibidem.

¹⁰⁹ N. Ștefănescu-Dragănești, D.R. Stănescu, Scrisoarea Ligii Apărării Drepturilor Omului.

Codul Penal, pentru pronunțarea în ansamblu asupra neconstituționalității textelor mai sus menționate care contravin legii fundamentale”.

Un punct de vedere elaborat a fost trimis de Asociația pentru Apărarea Drepturilor Omului în România – Comitetul Helsinki (APADOR-CH). În prima parte a textului se amintește că în anul 1992 Asociația și-a exprimat poziția în legătură cu pedepsirea relațiilor homosexuale, socotind că această măsură este în contradicție cu prevederile art. 26, potrivit alin. (1) al acestui text – „Autoritățile publice respectă și ocrotesc viața intimă, familială și privată”. Comparând articolul mai sus amintit cu art. 17 alin. (1) din Pactul Internațional cu privire la drepturile civile și politice și cu art. 8 alin. (1) din Convenția europeană, APADOR-CH constată că „textul din Constituție este mai detaliat”¹¹⁰.

Textul Constituției României din 1991 „face referire în mod expres la viața intimă. Această mențiune este suplimentară art. 26 (în condițiile în care este clar că viața sexuală este o parte a vieții private), [și] demonstrează voința legiuitorului din 1991 de a sublinia ocrotirea acestui segment al vieții persoanei care include opțiunea sexuală, pe când textele din documentele internaționale citate prevăd în cadrul aceluiași articol respectul pentru viața privată și familie, pentru domiciliu și corespondență, în timp ce textul constituțional, așa cum am amintit, se referă exclusiv la viața intimă, viața familială și privată, secretul corespondenței și inviolabilitatea domiciliului făcând parte obiectul unor reglementări separate”¹¹¹.

APADOR-CH precizează că, spre deosebire de textele din documentele internaționale care prevăd în general respectul vieții private, Constituția menționează obligația autorităților publice de a o respecta și ocroti. Astfel, nu se poate vorbi de respectul acestui drept, și cu atât mai puțin de ocrotirea lui, cât timp statul consideră că este de competența sa să decidă care anume relații sexuale sunt îngădite și care trebuie pedepsite¹¹².

De asemenea, este recunoscut faptul că problema homosexualității este complexă, prin implicațiile pe care le are și care nu sunt doar de ordin juridic, ci și moral și social; întrebări care au stat în fața și altor legiuitori din Europa și Statele Unite, iar răspunsurile date, prin legislația adoptată, reflectă o schimbare a mentalității, o punere în acord cu realitățile acestei a doua jumătăți de secol. Se constată astfel că, în anii 1970, marea majoritate a țărilor europene a legalizat relațiile homosexuale și chiar a coborât vârsta consimțământului sub cea a majoratului civil (Olanda, Norvegia, Elveția – 16 ani, Danemarca, Franța, Suedia, Cehia – 15 ani)¹¹³.

În scrisoare este amintit cazul Norris. Curtea Europeană pentru Drepturile Omului a fost sesizată în 1988 de tratarea, în legislația irlandeză, a comportamentului homosexual liber consimțit între persoanele adulte drept infracțiune (6/1987/129/180). Curtea a decis că sancțiunile penale pentru actele homosexuale conduc, între altele, la întărirea ideilor false și a prejudecăților marelui public, precum și la sentimente de angoasă și culpabilitate ale homosexualilor, având uneori drept consecință depresia și suferințe grave¹¹⁴.

Scrisoarea APADOR-CH ia în considerare faptul că la momentul elaborării ei, România nu ratificase Convenția europeană, dar, așa cum s-a arătat deja: „Constituția României conține prevederi clare în legătură cu problema supusă dezbaterii [...] Totul este ca ea să fie aplicată în concordanță cu standardele democrației europene. În raport cu o asemenea interpretare ni

¹¹⁰ Scrisoarea Asociației pentru Apărarea Drepturilor Omului în România – Comitetul Helsinki.

¹¹¹ Ibidem.

¹¹² Ibidem.

¹¹³ Ibidem.

¹¹⁴ Ibidem.

se pare evident că textul art. 200 alin. (1) din Codul Penal este neconstituțional, (...) cu atât mai mult cu cât actualul proiect de modificare a Codului Penal, aflat în Senat, preia ideea pedepsirii relațiilor homosexuale atunci când au produs scandal public, așa cum este cazul pentru perversiunea sexuală”¹¹⁵.

Semnatarii scrisorii, Co-președintele APADOR-CH, Gabriel Andreescu, și Vicepreședintele APADOR-CH, Renate Gavrița-Weber, atrag atenția că „Amnesty Internațional consideră că persoanele adulte, arestate pentru întreținerea liber consimțită de relațiile homosexuale drept prizonieri de conștiință, în plus la recenta Conferință CSCE privind Dimensiunea umană (Varșovia, 27 septembrie - 15 octombrie 1993), în raportul atelierului de lucru nr. 1 se precizează: S-a subliniat că angajamentele CSCE în domeniul non-discriminării privesc de asemenea homosexualii”¹¹⁶.

În finalul expunerii, semnatarii scrisorii exprimă ferm punctul de vedere al APADOR-CH în favoarea dreptului fundamental de respectare a vieții private a persoanei și a necesității de a abroga art. 200.

Asociația pentru Apărarea Drepturilor Omului în România – Comitetul Helsinki a solicitat, a obținut și a trimis Curții Constituționale materiale care privesc art. 200 C.pen. românesc și problematica homosexualității asumate de Consilierul de stat, Vicepreședinte al Comitetului Helsinki olandez, dr. Pieter Van Dijk.

Analiza arată că alin. (1) al art. 200 are o formulare „prea vagă și poate da naștere unor îngrădiri prea extinse ale vieții private. Circumstanțele în care respectivele acte sexuale pot fi pedepsite datorită caracterului lor public trebuie definite mai clar și mai restrictiv. În plus, pedeapsa de 1 an până la 5 ani poate părea prea mare dată fiind natura infracțiunii. În Olanda, pedeapsa maximă este de 3 luni. [...] Alin. (2) prevede, pe lângă pedeapsa cu închisoarea, pedeapsa complementară a interzicerii unor drepturi. Această prevedere este și ea mult prea vagă și lasă deschisă calea unei interpretări și aplicări foarte arbitrare. Drepturile respective trebuie enumerate, lista trebuie să fie foarte limitată, iar drepturile respective trebuie să se afle într-un raport sau altul cu infracțiunea săvârșită. Același lucru este valabil pentru alin. (3), care nici el nu enumeră drepturile vizate. În plus, această dispoziție nu este în conformitate cu art. 10 și 11 din Convenția europeană a drepturilor omului care permit restrângerea libertății de expresie și asociere doar dacă aceste restrângeri sunt necesare într-o societate democratică, ceea ce presupune faptul că rezonabilitatea și proporționalitatea (cu scopul legitim urmărit) măsurilor restrictive trebuie să poată fi examinate de către instanța de judecată. Alin. (5) nu lasă loc unei asemenea căi de atac”¹¹⁷.

Scrisoarea se încheie cu un apel la pronunțarea unei decizii asupra constituționalității art. 200 C.pen. care să ia în considerare standardele internaționale și cele enunțate în alte sisteme de drept din cadrul Consiliului Europei.

Jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului. Rapoarte

Volumul 5 din dosar este intitulat Curtea Europeană – Cour Européenne Des Droits de L’Homme. El cuprinde copii după cazurile de la Curtea Europeană a Drepturilor Omului relevante în materie: *Affaire Dudgeon* din data de 22 octombrie 1981; *Affaire Norris* (nr. 6/1987/129/180), din data de 26 Octombrie 1988, precum și o scrisoare din partea

¹¹⁵ Ibidem.

¹¹⁶ Ibidem.

¹¹⁷ Ibidem.

Asociației pentru Apărarea Drepturilor Omului în România – Comitetul Helsinki, la care era atașată o decizie a Curții de la Strasbourg, cazul *Modinos c. Cipru* (nr. 7/1992/352/426) din data de 22 aprilie 1993. În dosar se găsește solicitarea Co-președintelui APADOR-CH, Gabriel Andreescu, de a i se aproba participarea la ședințele Curții Constituționale. În cadrul dosarului se află și Hotărârea din 3 martie 1978 privitoare la Petiția nr. 7525176, *X.C. c. Marea Britanie* cu trimiteri la prevederile Convenției europene a drepturilor omului.

Volumul 6 are titlul „Adunarea Parlamentară a Consiliului Europei”. El cuprinde un Raport asupra discriminării homosexualilor, pregătit de parlamentarul M. Voogd. Aducerea acestui raport pe masa judecătorilor Curții Constituționale i-a confruntat pe aceștia cu perspectiva Consiliului Europei asupra unei situații precum cea din România, în formulări clare și ferme, conținând standarde normative, dar și informații de specialitate în problematica homosexualității, importante având în vedere lipsa unei culturi societale în materie¹¹⁸. Primul capitol, un „Proiect de recomandare” al Comisiei de probleme sociale și de sănătate, reamintește că Adunarea Parlamentară și-a luat angajamentul față de protejarea drepturilor omului și de abolirea oricărei forme de discriminare. Dar, se apreciază, „în ciuda unor eforturi și a unei legislații noi, elaborate în ultimii ani în vederea eliminării discriminării homosexualilor, aceștia din urmă continuă să suporte discriminarea și chiar uneori reprimarea”. Practici „precum excluderea persoanelor din anumite locuri de muncă datorită tendințelor lor sexuale, existența unor acte de agresiune împotriva lor sau ținerea de evidențe ale acestor persoane, sunt supraviețuiri ale unor lungi secole de prejudecată [...], iar în câteva state membre, practicile homosexuale constituie o infracțiune penală adesea pasibilă de pedepse severe”¹¹⁹. Dezideratul Consiliului Europei este ca „toți indivizii, bărbați sau femei, care au atins vârsta

¹¹⁸ Între datele puse la dispoziție, este sintetizată o anchetă efectuată în rândul medicilor de familie și al generaliştilor, date a căror sursă nu este precizată în textul original: 71% din medicii interogați considerau că homosexualitatea constituie o anomalie, 54% gândeau „că ar fi bine ca fiecare homosexual să consulte un psihiatru pentru a ști dacă se poate vindeca sau nu”, doar 11% credeau că există insuficientă preocuparea pentru această chestiune, 48% estimau „că homosexualii sunt cu adevărat de compătimit”, 35% doreau o mai bună informare asupra „modului de evitare a contactelor între homosexuali și copii”, iar aproape toți generaliştilor au estimat că ar trebui descurajate contactele sexuale între adulți și minori de același sex. Majoritatea medicilor considerau că homosexualitatea etalată în public este dezastroasă pentru colectivitate și poate avea o influență rea asupra tineretului”. Cu toate acestea, este oferit un exemplu al unui „sondaj francez realizat de către IFOP (Institut français d'opinion publique), după care 55% din persoanele interogate cred că dreptul de a fi homosexual se numără printre drepturile fundamentale ale persoanei umane, doar 1% considerând homosexualitatea un delict. Documentarul trece în revistă locul „pe care-l ocupă homosexualitatea în legislația statelor membre din anul 1991, fiind clasificate pe trei categorii, după cum urmează: țări în care practicile homosexuale sunt interzise, precum Cipru, Irlanda; țări în care practicile homosexuale sunt autorizate cu restricții și în care vârsta consimțământului este menționată în lege, precum Austria, Belgia, Franța, Luxemburg, Malta, R.F. Germană cu 18 ani, Grecia cu 17 ani, dar și Islanda cu 17 ani, dacă cei în cauză au aceeași vârstă, dacă nu, 21 de ani, Elveția – 16 ani și Suedia 15 ani. Ultima categorie fiind reprezentată de țări în care practicile homosexuale nu sunt menționate în lege: Danemarca, Olanda, Italia, Norvegia și Turcia. Problematika identificată este aceea că cea mai mare parte a legislațiilor omit să menționeze homosexualitatea feminină, ceea ce creează o discriminare între cele două sexe și, pe de altă parte, ca în multe țări, legea și practica nu prevăd aceeași vârstă pentru actele heterosexuale și homosexuale” (*M. Voogd*, Raport asupra discriminării homosexualilor, doc. 4755).

¹¹⁹ *M. Voogd*, Raport asupra discriminării homosexualilor, prezentat în cadrul Adunării Parlamentare a Consiliului Europei pe data de 8 iulie 1991.

legală a consimțământului prevăzut de legea țării în care trăiesc și care sunt capabili de un consimțământ personal valabil, [...] să se bucure de dreptul la autodeterminare sexuală”¹²⁰. Simultan, se atrage atenția asupra responsabilității statului pe care o are în domeniile de interes public, precum protecția copiilor.

Judecătoria Curții Constituționale au avut prilejul să urmărească recomandările Adunării Parlamentare pentru Comitetul de Miniștri:

„(i) să indemne statele membre în care actele homosexuale chiar și cele între adulți, consimțite, sunt pasibile de urmări penale, să abolească aceste legi și practici;

(ii) să modifice art. 14 al Convenției europene a drepturilor omului, adăugându-i noțiunea de «înclinație sexuală»;

(iii) să invite guvernele statelor membre:

a) să ordone distrugerea fișierelor speciale care există în privința homosexualilor și să abolească practica de a se întocmi fișierele asupra homosexualilor de către poliție sau de către orice altă autoritate;

b) să asigure, nici mai mult, nici mai puțin decât egalitate de tratament homosexualilor în materie de loc de muncă, renumerație, securitatea locului de muncă, mai ales în sectorul public;

c) să ceară întreruperea oricărui tratament sau a oricărei cercetări medicale obligatorii, destinate să modifice înclinațiile sexuale ale adulților;

d) să asigure păstrarea dreptului de vizită și de găzduire a copiilor de către părinții lor, să nu fie limitate pentru simplul motiv al înclinației sexuale a unuia dintre ei;

e) să ceară directorilor de închisori și celorlalte autorități publice să dea dovadă de vigilență împotriva riscului de viol și de acte de violență împotriva homosexualilor în închisori”¹²¹.

Un Proiect de hotărâre prezentat de Comisia de probleme sociale și de sănătate precizează că toți indivizii care au atins vârsta legală prevăzută în legislațiile fiecărei țări în care trăiesc trebuie să aibă dreptul al autodeterminare sexuală, în plus „teoria care consideră homosexualitatea, fie masculină, fie feminină, drept o formă de tulburare mentală, nu are fundament științific sau medical solid și a fost respinsă de cercetările recente. Astfel că eticheta de tulburare mentală poate crea homosexualilor enorme handicapuri în evoluția lor socială, profesională și mai ales psihologică, și poate fi utilizată în anumite țări ca un pretext pentru practici psihiatrice represive”¹²².

În Expunerea de motive (capitolul trei al dosarului), domnul M. Voogd susține că, în lumea contemporană, „homosexualitatea este prezentată cu un grad variabil în lumea occidentală, mergându-se de la neamestec pasiv, ce constă în aplicarea legilor existente cu suplețe la o politică mai activă, precum cea din Belgia, în care membrii Parlamentului au propus modificarea constituțională, prevăzând dreptul la preferință sexuală. În schimb, în alte țări, precum S.U.A., ce practică o politică de ipocrizie supărătoare: în timp ce în propriul lor teritoriu admit formele cele mai șocante ale homosexualității, inclusiv violența, la frontiere continuă să aplice legile învechite ale imigrației, care interzic intrarea în S.U.A. a străinilor cu tendințe homosexuale, cum s-a întâmplat recent cu doi jurnaliști olandezi care voiau să intre în această țară”¹²³. Biserica în lumea contemporană are o atitudine ambiguă și stabilește o

¹²⁰ Ibidem.

¹²¹ Ibidem.

¹²² Ibidem.

¹²³ Ibidem.

distincție vagă între „starea de homosexual” și „acte homosexuale”. Cu alte cuvinte, simptomele și motivele subiacente sunt acceptate ca făcând parte din nevoile unui individ, dar interdicția dogmatică neagă legitimitatea actului sexual însuși¹²⁴.

În sfârșit, dosarul cuprinde și o Notă denumită „Cu privire la problemele pe care raportorii intenționează să le ridice cu ocazia vizitei lor în România”, trimisă de către Ambasada României la Viena la 9 februarie 1994, legată de unele aspecte pe care România trebuia să le aibă în vedere în raporturile cu Consiliul Europei în perspectiva vizitei în România a raportorilor Consiliului.

Nota cuprinde expunerea unui deputat austriac, Friedrich Koning, asupra situațiilor pe care România trebuia să le rezolve în condițiile aderării la Consiliul Europei: grațierea persoanelor de origine etnică maghiară, condamnate în urma evenimentelor din decembrie 1989 și 19-21 martie 1990; rezolvarea situației proprietăților bisericilor și a proprietăților imobiliare ale persoanelor particulare; incriminarea persoanelor homosexuale. Citez din expunere: problematica homosexualității „a fost prost primită în România din cauza faptului că oamenii nu sunt informați în mod corespunzător și le lipsesc noțiunile de bază”. Formularea „dacă nu provoacă scandal public” nu este acceptabilă, „deoarece este foarte labilă, interpretabilă, putând duce la abuzuri. Pentru partidele socialiste, această problemă este foarte importantă, căci rezolvarea ei incorectă duce la discriminări”¹²⁵.

Opiniile unor organisme neguvernamentale internaționale

Volumul șapte este dedicat luărilor de poziție ale unor organizații neguvernamentale internaționale. Primul punct de vedere aparține organizației International Helsinki Federation for Human Rights. Aceasta face un apel „pentru abolirea art. 200 din Codul Penal român conform căruia relațiile sexuale între persoane de același sex vor fi pedepsite cu închisoarea de la unul la cinci ani. [...] I.H.F este de părere că art. 200 este în directă contradicție cu legislația internațională și cu articolul 16 din Constituția României care stipulează că cetățenii sunt egali în fața legii și autorității de stat, fără niciun fel de privilegiu sau discriminare”¹²⁶.

Semnatară scrisorii, directoarea de program Lisellote Leicht, conchide în final că „este deci timpul de a pune de acord Codul Penal român cu Constituția României și cu legislația internațională ratificată de România și de a îndepărta prevederile discriminării prin care oamenii pot fi închiși exclusiv pentru orientarea lor sexuală”¹²⁷.

Amnesty Internațional revine cu un punct de vedere la Curtea Constituțională, după ce primise un raport prin care i se făcea cunoscut faptul că pe data de 29 septembrie 1993, Secția penală din Sibiu a suspendat procesul a șase bărbați aflați sub incidența art. 200 C.pen. român. Organizația solicita să fie informată asupra datei când Curtea Constituțională a României avea să hotărască asupra revizuirii art. 200, consecință a excepției de neconstituționalitate ridicate de cei șase bărbați. Ea amintește că: „la reuniunea Consiliului Internațional de la Yokohama din anul 1991 [Amnesty Internațional] a decis ca în cadrul demersurilor sale pentru eliberarea prizonierilor să includă și persoanele care au fost închise numai pentru homosexualitatea lor, incluzând practicarea liber consimțită a actelor homosexuale în viața particulară a adulților”¹²⁸.

¹²⁴ Ibidem.

¹²⁵ Comunicatul Ambasadei României la Viena.

¹²⁶ Scrisoarea organizației International Helsinki Federation for Human Rights, Viena.

¹²⁷ Ibidem.

¹²⁸ Derek Evans, Secretar General Adjunct Amnesty International, Scrisoarea Amnesty International.

Scrisoarea Amnesty Internațional enumeră argumentele care impun abrogarea art. 200 C.pen. românesc: „Amnesty Internațional consideră că acuzarea în România a adulților numai din cauza actelor homosexuale liber consimțite, în viața particulară, care nu sunt penale atâta timp cât sunt făcute de heterosexuali, constituie o violare a principiului nondiscriminării prevăzut în art. 26 din Convenția Internațională a Drepturilor Civile și Politice (ICCPR), care a fost ratificată de România [...] Amnesty Internațional consideră că acuzarea adulților pentru practicarea actelor homosexuale în viața particulară constituie un amestec în viața personală a oamenilor, o violare a art. 17 al ICCPR care statuează că nimeni nu poate fi subiect al amestecului arbitrar și nelegal în viața particulară, familie, casă sau corespondență, și nici al atacurilor nelegale la onoarea și reputația sa [...] Mai mult decât atât, Amnesty Internațional, consideră că prevederile art. 200, parag. 1 și 4, nu sunt conforme cu art. 8 al Convenției pentru Protecția Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale, care a fost semnată de România în noiembrie 1993”¹²⁹.

Alături de punctele de vedere ale organizațiilor enumerate, în dosar sunt incluse scrisori care îndeamnă la abrogarea art. 200, semnate de membri ai unor organizații neguvernamentale internaționale.

Domnul Louis-Erik Labrecque, membru REDA-Canada, își exprimă îngrijorarea față de încălcarea unor drepturi ale persoanelor homosexuale prin încriminarea relațiilor homosexuale private între adulții care au consimțit la această relație: „homosexualii, bărbați și femei, nu sunt criminali. Art. 200 alin. (1) din Codul Penal constituie o jignire adusă drepturilor fundamentale ale persoanelor. Mai mult chiar, el contravine Convenției europene pentru apărarea drepturilor și libertăților semnată de România la 4 noiembrie 1993. În consecință, cerem insistent autorităților din România să abroge art. 200 alin. (1) și să elibereze imediat persoanele care sunt închise în temeiul acestui articol”¹³⁰.

Comisia Internațională a Drepturile Omului pentru Homosexuali și Lesbieni atrage atenția că „în hotărârea Adunării Parlamentare a Consiliului Europei care recomandă admiterea României, respectiv Consiliul a declarat că «așteaptă» ca România să-și schimbe în scurt timp legislația astfel încât [...] art. 200 din Codul Penal să nu considere ca delict penal actele homosexuale consensuale săvârșite în particular între adulți. [...] Suntem foarte îngrijorați de faptul că revizuirea art. 200, propusă recent de către Guvernul României, nu va satisface așteptările Consiliului Europei. [...] Poziția Consiliului Europei este foarte clară. Recomandarea 924 cu privire la discriminarea împotriva homosexualilor, condamnă întreaga legislație, a statelor membre, împotriva actelor homosexuale consensuale. [...] Vă solicităm să vă angajați în acțiunea de eliminare a oricărei pedepse legale împotriva actelor homosexuale consimțite de ambele părți, pentru a situa România la nivelul actualelor standarde ale drepturilor omului în Europa”¹³¹.

Pe adresa Curții au sosit mai multe scrisori ale unor activiști din străinătate care fac apel la Vasile Gionea, președintele Curții Constituționale, să elimine din Codul penal românesc art. 200. Keith L. Ownsby, cere ca „în numele său și al concetățenilor săi, ca președintele să își folosească influența de a declara art. 200 C.pen. ca fiind neconstituțional, deoarece lumea se îndreaptă spre o toleranță față de oricine. România nu trebuie să lase acest lucru netrecut cu

¹²⁹ Ibidem.

¹³⁰ L.-E. Labrecque, Scrisoarea către Curtea Constituțională, membru REDA, 198, rue Arago Est, app. 301, G1K3V1, Qubebec, Canada, 19.02.1994.

¹³¹ F.J. Munoz, Scrisoarea Comisiei pentru Drepturile Omului, 22.03.1994, Madrid.

vederea la fel cum s-a întâmplat și în trecutul ei. Vă cer dumneavoastră să fiți arhitectul a unei noi și mai tolerante României, o singură și prosperă casă pentru toți cetățenii săi”¹³².

Comitetul gay din Santiago de Compostela, Spania, a trimis Curții Constituționale un mesaj „de protest și de solidaritate cu cei afectați! Ne exprimăm repulsia față de ședința din 5 mai care reconsideră constituționalitatea art. 200 din Codul penal al țării dumneavoastră. Protestăm, deoarece acest articol presupune detenția inocenților discriminați datorită orientării lor sexuale, ceea ce este de neconceput în Europa, în acest secol și cerem abrogarea articolului în totalitatea sa, bazându-ne pe următoarele: separarea bisericii și a statului, respectarea unui domeniu privat care să nu fie condus de o importantă reglementare a statului și garantarea libertății de exprimare, art. 200 din Codul penal român contrazice propria Constituție a țării cu privire la garantarea egalității de protecție (art. 16), a dreptului la intimitate (art. 26), a libertății de întrunire (art. 36). Mai mult, recomandările aprobate de către Reuniunea Parlamentară a Consiliului Europei (Recomandarea 924/81 și moțiunea de recomandare a documentului 6348/90 [...] s-au constituit toate într-un apel la dezincriminarea relațiilor sexuale private consimțite și în unele cazuri la o oprire a sancțiunilor statului contra lesbienele și a homosexualilor”¹³³.

De la Asociația Travestiților din Culican a parvenit un punct de vedere care cere „abrogarea imediată a acestui articol din Codul penal, deoarece contrazice propria Constituție (art. 26 – dreptul la viață privată) și nu respectă recomandările aprobate de către Adunarea Parlamentară a Consiliului Europei (Recomandarea nr. 924/81)”¹³⁴.

Decizia Curții Constituționale nr. 81 din 15 iulie 1995 privind soluționarea excepției de neconstituționalitate a alin. (2) al art. 200 din Codul penal

Curtea Constituțională a admis excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 200 alin. (1) C.pen., care incriminau relațiile homosexuale, constatând ca dispozițiile erau neconstituționale în măsura în care se aplicau relațiilor sexuale între persoane majore de același sex, liber consimțite și care nu erau săvârșite în public și nici nu produceau scandal public. Astfel, de la data de 1 ianuarie 1995, fapta de relații homosexuale, liber consimțite, între persoane majore, care nu a avut loc în public și nu a produs scandal public, a încetat să mai fie infracțiune. Decizia a fost definitivă și a fost publicată în Monitorul Oficial al României, chiar dacă, în mod formal, fapta continua să fie încadrată ca infracțiune. Această situație contradictorie a durat până la 14 noiembrie 1996, atunci când a intrat în vigoare Legea nr. 140/1996 pentru modificarea și completarea Codului penal, care a modificat textul art. 200 alin. (1) și (2) C.pen., publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 14 din 25 ianuarie 1995.

¹³² Varianta engleză: „Mr. Gioana, On behalf of myself and my country men, I ask you to use your influence to find article 200 of the penal code unconstitutional. The world is moving toward a tolerance of all people. Romania must not be left behind in this too of ten in her past this has happened. I ask that you be an architect of a new, more tolerant Romania, a safe, prosperous home for all her people. Refer to the resolution A3-0028/94 by the European Parliament that calls fir the criminalization of acts banned under Article 200. Lead you nation!”, *K.L. Ownsby*, San Francisco, California, 3.06.1994, parte a vol. 7, Organisme neguvernamentale internaționale, Arhiva Curții Constituționale din România.

¹³³ Scrisoarea Comitetului Gay din Santiago de Compostela, Spania, 13.07.1994.

¹³⁴ *J.C. Navarro*, Scrisoarea Asociației Travestiților din Culican, Culican Rosales, Mexic, 5.01.1995.

Concluzii

Din anul 1994, când Curtea Constituțională a adoptat o interpretare a art. 200 care a diluat sistemul represiv împotriva comunității LGBT, până astăzi, România a făcut pași esențiali în recunoașterea drepturilor persoanelor gay. Abrogarea art. 200 din Codul penal, în anul 2001, și adoptarea O.G. nr. 137/2000 privind prevenirea și sancționarea tuturor formelor de discriminare, care a inclus explicit criteriul orientării sexuale au fost momentele cheie ale unei transformări legislative menite să oprească îndelungata hărțuire a comunității gay. Aceste evoluții în plan normativ au fost rezultatul unor presiuni internaționale: în anul 1994, ca o consecință a primirii României în Consiliul Europei, și ratificarea Convenției europene a drepturilor omului, după anul 2000, în raport cu cerințele puse României de aderarea la Uniunea Europeană.

Sondașele și cercetările sociologice de-a lungul ultimilor 15 ani indică în același timp o intoleranță larg răspândită față de comunitatea LGBT, și între tineri, și între persoanele mature. Ostilitatea față de lesbiene și homosexuali este de departe cea mai intensă, cu mult mai intensă decât cea motivată etnic, național, religios sau prin temerea față de o boală. Această situație se explică, probabil, prin campaniile duse împotriva homosexualității de actorii religioși, în primul rând, de BOR și organizațiile „civice” pe care le-a creat sau care și-au asumat un proiect social religios. Începând cu anul 2015, Biserica Ortodoxă Română se află în campanie pentru a împiedica ultima adaptare legislativă la principiul deplinei egalități dintre persoanele gay și persoanele heterosexuale: recunoașterea căsătoriei persoanelor de același sex sau, cel puțin, a parteneriatului lor civil. Întregul sistem birocratic al BOR a fost pus în slujba introducerii în Constituție a unui criteriu religios în definiția căsătoriei: impunerea ca acest act, totuși esențialmente civil, să fie posibil doar între o femeie și un bărbat. Strângerea până în luna iunie 2016 a circa 3 milioane de semnături de către preoți și parțial de voluntarii „Coaliției pentru familie”, pentru această schimbare, nu poate avea un impact normativ. Dar are efectul unei îndoctrinări homofobe.